

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ

ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐν Ἀθήναις Δραχ. γ. 4.
 Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις " " 5.
 Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ " " 8.

ΟΥΔΕΝΙ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

Διατρίβαι μὴ ἀπάδουσαι τῷ σκοπῷ τοῦ φύλλου δημοσιεύονται δωρεάν.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΤΟΣ Α΄. — ΑΘΗΝΗΣ 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1881. — ΑΡΙΘ. 15

ΔΩΔΩΝΗ.

Ἡ ἀπὸ Θεσσαλίας εἰς ἠπειρον φυσικὴ ὁδός— ἦν κατ' ἀντίθετον φορὰν ἠκολούθησεν ὁ Ἰούλιος Κεῖσαρ καὶ Πομπήσιος, αἰὼνας δὲ τινὰς πρότερον αἱ ἀρχαῖαι ἐθνότητες αἱ τὰς Θεσσαλικὰς κατασχούσαι πεδιάδας— εἶναι ἐκ τῶν τὰ μάλιστα ἀξιοθεάτων, ὑπὸ ἀντιθέσεώς τινος ἐπὶ μᾶλλον καλλυνομένη. Ὁ ἄρτι τὰς τοῦ Πηνειοῦ πηγὰς ἀνεληθὼν, διὰ μέσου δρυῶν καὶ πλατάνων, δαυτῶν ἐκ φηγῶν καὶ πύκων καὶ τὰς τελευταίας τῆς ὁδοῦ περιστροφὰς ὑπερβάς, διαβλέπει ἔτι ἄνωθεν τῶν περιβαλλόντων τὴν περιέργον τῶν Μετεώρων μονὴν βράχων, τὴν πλουσίαν κοιλάδα τοῦ μεγλοπρεποῦς τούτου ποταμοῦ ἄχρι τῶν ἐπιβλητικῶν ὑψηλῶν τῆς Ὀσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου κορυφῶν. Ἄλλ' ἄμα τῇ διόδῳ τοῦ Μετσόβου, τὰ πάντα ἀλλάζουσιν ὄψιν· ἐπικλινεῖς, ξηραὶ καὶ γυμναὶ κατωφέρειαι, τραχεῖα καὶ πτωχὴ φύσις οὐδαμῶθεν διανοιγόμενη, τοῦ περιηγητοῦ τὸ βλέμμα καταπλήττει. Καὶ αὐτὴ ἡ κατὰ μῆκος τοῦ ὄρους λίμνη, ἐφ' ἧς οἱ τῶν Ἰωννίνων μινκρέδες κατοπτρίζονται, μόλις ἐπὶ μικρὸν τὸν αὐστηρὸν τῆς πλευρᾶς ταύτης τοῦ Πίνδου χαρακτῆρα συγκινοῦν. Ταύτη κατὰ τὸν κ. J. Girard ἡ νῦν ἄποψις τῆς ἀρχαίας Θεσπρωτίας, κέντρον τῶν μυστηριωδεστέρων καὶ ἐπιβλητικωτέρων θρησκευτικῶν δοξασιῶν, τῶν προσηγηθειῶν τῆς γεννήσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκεῖσε, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν τῆς Ἀρκადίας ὄρεων, τῶν περὶ Ἄδου μυθεύσεων ἐδείκνυτο οἱ τόποι, ὡς ἡ Ἀχέρουσις λίμνη, οἱ ποταμοὶ Ἀχέρων καὶ Κωκυτός, ὁ Ἄρνός— ὑπὸ τὸ λατινικὸν ὄνομα Avernè— ἐνθα ὁ Ὀρφεὺς τοὺς νε-

κροὺς ἐπεκκλῆσθη. Κατὰ τινὰ δὲ παράδοσιν ὁ Περὶθους ἐπεχείρησε τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θησέως τὴν σύζυγον τοῦ βασιλέως τῶν Θεσπρωτῶν ν' ἀρπάσῃ (Πυρ. I. XVII. 4). Ἐκ τούτου δ' ἐγεννήθησαν τὰ περὶ τῆς εἰς τὸν Ἄδην καθόδου τῶν δύο ἡρώων καὶ τοῦ κατὰ τῆς Περσεφόνης ἄθλου ποιήματα. Ἐπιστεύετο δ' ὅτι ὁ τῆς Ὀδυσσεΐας ποιητὴς ἐκ τῆς Θεσπρωτίας τὰς βᾶσεις τῆς τοῦ Ἄδου περιγραφῆς αὐτοῦ ἠρύσθη Οὐδέ ποτ' αὐτοὺς

Ἡέλιος φαέθων καταδέρεται ἀκτίνεσσιν,
 Οὐθ' ὅπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
 Οὐθ' ὅτ' ἂν ἄψ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται·
 ἀλλ' ἐπὶ νύξ' ὅλοη τέταται δελοῖσι βροτοῖσιν.
 Ὀδ. Ω. 45.

Ἐγγύτατα τῆς τῶν Ἰωννίνων λίμνης ἔκειτο τὸ τῆς Δωδώνης μαντεῖον, τὸ ἀρχαιότατον πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τῶν Πελασγῶν ἰδρυθὲν ἐν ἀπωτάτοις χρόνοις, κατὰ τὴν ἑω τοῦ πολυθεϊσμοῦ, τὸ καὶ παρ' αὐτοῖς ἔτι τοῖς ἐπιγενομένοις σεβαστὸν, ὡς ἡ ἐν κρισίμῳ στιγμῇ ἐπίκλησις τοῦ Ἀχιλλέως

«Ζεῦ ἄνα, Δωδωναίε, Πελασγικέ, τηλόθι ναίων»¹

δηλοῖ. Οὕτω κατὰ τὴν τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἡρωϊσμοῦ διάχυσιν, ἡ δίκνοικ τῶν πολεμιστῶν τῆς «Ἑλλάδος»—χώρος τοῦ Πηλέως— πλανᾶται, ἐν τῇ ὁρμῇ τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, πρὸς τὴν ἀρχαίαν πετρίδα, ἐνθα διαρκῶς ἡ μεγίστη θεότης οἰκεῖ καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν Τρωϊκῶν πε-

¹ Ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ὀμήρου φρονεῖ ὅτι ὑπῆρχον δύο Δωδωναὶ ἢ Θεσσαλικαὶ, ἀρ' ἧς ὁ Ἀχιλλεὺς καλεῖ τὸν Δία καὶ ἡ Θεσπρωτικὴ, εἰς τὴν συνεβούλευσε τὸν Ὀδυσσεὺς ὁ Φαίδων νὰ μεταβῇ. Ὀδύσσ. Ξ 327.

Τὸν δ' εἰς Δωδώνην φάτο βήμηναι, ὄρρα θεοῖο ἐκ δρυὸς ὑψ' κήμιο Διὸς βουλήν ἐπακούσῃ. . .

δίω ἀνυμνήσκονται ἐν πόθῳ τῆς ἀγρίας καὶ τραχείας χώρας, ἣν αὐτὴ καθιέρωσεν.

Ἐν Δωδώνῃ τὴν πρώτην διαμόρφωσιν αὐτῆς ἡ τῶν Ἑλλήνων θρησκεία ἔλαβε. Κλάδος ἀποσπασθεὶς τῆς μεγάλης πρὸς Ἰταλίαν Πελοποννησιακῆς μεταναστεύσεως, ἐγκατασταθεὶς ἐκεῖσε, συνέλαβε τὴν ἰδέαν ἑνὸς καὶ μόνου θεοῦ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀνθρώπων, θεοῦ τῶν ἀνέμων καὶ θελλῶν, τῆς γῆς ἣς τὰ ἔγκατα ἀνκνυκῶνται ὑπὸ τῆς μυστηριώδους αὐτοῦ ἰσχύος, ἰδίᾳ δὲ Θεοῦ τῶν γλυκέων ὑδάτων, ἅπερ ἐξ ἑνὸς τοῦ ὄρους σημείου ἐκχεόμενα εἰς μεγάλα σχηματίζονται ῥεύματα, διαφόρους λαμβάνοντα διευθύνσεις. Ἀμέσως μετ' αὐτὸν διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς συζύγου του Διώνης κρατύνεται ἡ προσωπικὴ καὶ εὐεργέτις ἀρχή, ἡ μόλις διαφανομένη ἐν τῷ ζόφῳ τῆς πρωτογόνου πίστεως. Ἡ διακεκριμένη ἐμφάνισις τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶναι ἡ γέννησις αὐτῆς ταύτης τῆς Ἑλλάδος, ἣτις μόνη ἐν τῇ ἀντολή ὑψύχῃ καὶ ἐλευθέρᾳ, ζωपुरοῖ τὴν πίστιν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος καὶ πτήσεως τῆς φαντασίας.

Ὡς πρῶτοι διερμηνεῖς τῶν βουλήσεων τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἀνκφέρονται οἱ Σελλοὶ,¹ ὧν ὁ αὐστηρὸς καὶ ἀσκητικὸς βίος, ἀντίθετος τῷ ἑλληνικῷ πνεύματι, συνεφώνει μετὰ τοῦ μυστηριώδους χαρακτῆρος τῆς πρωτογόνου θρησκείας. Γυναῖκες αἱ Πελειάδες μετέδιδον ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος τοῦ μαντείου τοὺς χρησμούς. Ἐν τῇ ζήσει δ' αὐτοῦ ὅπως εἰσδύση εἰς τὰ μυστήρια καὶ τὰ θρησκευτικὰ προβλήματα ἐπιλύση, ἐπεσκέφθη τὴν Δωδώνην καὶ τὰς παραδόσεις τῶν ἀπωτάτων τῆς Ἀσίας χωρῶν συνδυάζων συνεπέρχεν ὅτι ἱερεῖά τις τοῦ ἐν Θήβαις τῆς Αἰγύπτου ναοῦ τοῦ Διὸς, ὑπὸ Φοινίκων τοῖς Θεσπρωτοῖς πωληθεῖσα, ἤχθη εἰς Δωδώνην, ἐνθα ὑπὸ τινος φηγῶν τὴν λατρείαν τοῦ Διὸς ἱδρυσεν. Ἡ βάρβαρος καὶ ἀκατανόητος γλῶσσα ταύτης ἀδούσης τὸ

Zeus ἦν, Zeus ἐστὶ, Zeus ἔσεται· ὦ μέγας Zeus.

Ἡρόδ. II. 52 Πικρ. X. 10¹.

τῷ φθόγγῳ τῶν πτηνῶν προσομοιάζουσα ὑπῆρ-

¹ Ὁμ. Ἰλιάδ. II 234.... Ἀμφὶ δὲ Σελλοὶ σοὶ ναοῦσ' ὑποφῆται, ἀνιπτόποδες, χαμαιεῦναι. Σοφ. Τραχιν. 1174

.... Ἄ τῶν ὀρέων καὶ χαμαικοιτῶν ἐγὼ Σελλῶν εἰσελθὼν ἄλλος εἰσεγραψάμην.

ξεν αἰτία τοῦ ὀνόματος αὐτῆς Πελειάς—περιστέρα.¹ Ἐπειδὴ δ' ὡς Αἰγυπτίκα ἦν μελάγχρους ἡ κατὰ τὴν ἔλευσιν αὐτῆς γεννηθεῖσα παράδοσις ἔλεγεν ὅτι μέλινα περιστέρα ἐξ Αἰγύπτου ἔλθοῦσα ἐκαθέσθη ἐπὶ τῆς φηγῶν καὶ δι' ἀνθρωπίνης φωνῆς παρήγγελλεν ὅπως ὑπὸ ταύτην μαντεῖον τοῦ Διὸς ἱδρῶσαι! Περιέρχον παράδειγμα τῆς σκεπτικῆς εὐπιστίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἀπλότητος, ἐν ἣ ἡ εὐχαρὶς καὶ πλκυστοργὸς φαντασία αὐτῶν ἐπλανᾶτο.

Οἱ χρησμοὶ συνεδέοντο μετὰ τῆς ἰδέας τῆς φυσικῆς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ τῶν ἀνέμων. Ἡ πνοὴ τῆς ἀοράτου θεότητος διεκίνει τὰ φρίσσοντα φύλλα τῆς πολυγλώσσου δρυὸς²—ὡς καλεῖ ταύτην ὁ Σοφοκλῆς—καὶ ἐπλήρου τὸ προφητικὸν δένδρον θεῖας ἐμπνεύσεως. Ἡ ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ Διὸς πληττόμενα χαλκᾶ ἀγγεῖα ποικίλους παρατεταμένους φθόγγους ἀντήχουν. Βράδιον ἀγαλμάτιόν τι μαστιγοφόρον ἔκειτο ἀνωθεν χαλκῆς λαγῆνου, ὅταν δ' ὁ ἀήρ ἔπνεε τὸ μαστίγιον ἐκ τριπλῆς ἀποτελούμενον ἀλύσσεως, σχηματιζομένης ἐξ ὀσταρίων, ἐπλήττε τὴν βᾶσιν τοῦ μετᾶλλου.

Ὁ θρούς οὗτος τῶν φύλλων, ἡ ἀπήχησις τοῦ χαλκοῦ ἦν ἡ φωνὴ τῆς θεότητος, ἣν οἱ Σελλοὶ καὶ αἱ Πελειάδες ἠρμήνευον. Ἐσποῦδᾶζον ἔτι τὸν μινυρισμὸν τῶν ὑδάτων, ἐν οἷς καθ' ὅμοιον τρόπον ὠμίλει ὁ ὑπατος τῆς γονιμότητος θεός. Ἐκ τῶν ῥιζῶν δὲ τῆς προφητικῆς φηγῶν ἀνέβλυζεν ὕδωρ, ἐνῶ βυθιζομένη δᾶς ἐσθραμένη ἐφλογίζετο· «Δᾶς φλογίζεται ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑδάτων καὶ σπινθηρίζουσα ὑπὸ τῶν ἀνέμων κυμαίνεται» λέγει Λουκρήτιος. Ὁ κελαρυσμὸς τῆς πηγῆς ταύτης τὰς βουλήσεις τοῦ Διὸς ἀπεκάλυπτεν.

Ὄτῳ πολλοῦ ἐδίδοντο οἱ χρησμοὶ ἐν τῇ προνομιοῦχῳ τούτῃ χώρᾳ τῆς πρωτογόνου θεότητος, ἐνθα τὸ πρῶτον οἱ πρόγονοι τῶν Ἑλλήνων—οἱ Γραικοὶ³ τὰ ἀρχικά στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ ἐδιδάχθησαν.

Κατὰ τοὺς λαμπροτέρους τῆς ἀκμῆς τῆς Ἑλλάδος χρόνους, ἐκ πάσης γωνίας γῆς Ἑλληνί-

¹ Κατὰ τὸν Schneidewin ἡ περὶ τῶν πελειάδων παράδοσις ἐπλάσθη ἐκ τῆς λέξεως πελαιαί, δι' ἣς ἐκέλου τὰς ἐν Δωδώνῃ ἱερεῖας ἀντιπολιτείας.

² Σοφ. Τραχ. 1168. — Σενίξ. Her. Oel. 1174 quercus fatidica.

³ Ἀριστ. Μετ. I. 14. Στερ. Βυζαν. λ. Γραικός.

δος προσέρρεον εἰς τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης, ὅπως ζητήσωσι συμβουλὰς καὶ χρησμούς. Αὐτὸς δ' ὁ Ἀπόλλων κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν πρὸς τὴν ὡς ἀπλοῦς προφήτης τοῦ Διὸς οὔτω βλέπομεν αὐτὸν ἐν τῷ Ὀμηρικῷ ὕμνῳ μόλις γεννώμενον, τὸ προσφιλὲς ἀξίωμα ἀναλαμβάνοντα καὶ ἀνακράζοντα

Εἶη μοι κίθαρις τε φλη καὶ καμπύλα τόξα,
Χρήσω δ' ἀνθρώποισι Διὸς νημερτέε βουλήν.

Ὄτῳ ἡ Δωδώνη, ἐνθα ὁ πιστὸς εἰς ἀμεσώτερην πρὸς τὴν ἀνωτάτην θεότητα ἐπικοινωνίαν εὐρίσκατο, σεβαστοτέρα τῶν Δελφῶν ἦν τὴν θέσιν τῆς τιμῆς μεταξὺ τῶν μαντείων ἔχουσα (Ξενοφ. πόροι. VI. Z.)

Δουλωθείσης τῆς Ἑλλάδος, ἡ Δωδώνη μέγα μέρος τῆς ἐπὶ τῶν πνευμάτων ἰσχύος αὐτῆς ἀπώλεσεν. Ἐρημωθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν, λαφυραγωγηθεῖσα ὑπὸ τῶν Θρακῶν συμμάχων τοῦ Μιθριδάτου μόλις ἐπὶ Ἀδριανοῦ μικρὸν ἀνέλαβεν, ἀνοικοδομηθέντος τοῦ ναοῦ αὐτῆς, ἀλλ' ἡ πίστις τοῦ λαοῦ εἶχε πλέον χαλκρωθῆ, δι' ὅπερ βλέπομεν παρὰ Λουκιανῷ τὸν Δίχ Νάϊον προσκλιόμενον τῷ Μενίπῳ καὶ λέγοντα· «Τοιγαροῦν ψυχροτέρους ἂν μου τοὺς βωμοὺς ἴδοις τῶν Πλάτωνος νόμων ἢ τῶν Χρυσίππου συλλογισμῶν» (Λουκ. Ἰκαρ. 24). Ὅπως ποτ' ἂν ἦ μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἐθνισμοῦ διετηρήθη τὸ μαντεῖον, ὅτε τῆς νέας μεθοδοθείσης θρησκείας, ἡ γηραιὰ φηγὸς ὑπὸ τοῦ πελέκειος τῶν ἰδίων αὐτῆς λάτρων ὑλοτομηθεῖσα, μετὰ παρατεταμένου στόνου, ὃν αἱ περίε φάραγγες ἐπανελάβον, κατέπεσε καὶ ἡ ἐπονημένη πελειάς, ἡ μέλινα περιστέρα, τῆς φωλεᾶς αὐτῆς στερηθεῖσα, ἀνέπτυσεν αὐθις τὰς πτέρυγας πρὸς τὴν Αἰγύπτου κατευθυνθεῖσα....

ΟΙ ΘΕΡΑΠΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΑ ΟΣΤΑ

Ὅταν ἡμῖν μικρὰ, ἔτρεχον πάντοτε καὶ εἰς ἕκαστον βῆμα ἔπιπτον. Τὸ τοιοῦτον δὲν τὸ θεωρῶ ὡς τι ἐξαιρετικόν· ἀλλ' ἐνθυμούμαι πολὺ καλὰ, ὅτι τότε τὸ πίπτειν τίποτε δὲν μοῦ ἐκόστιζεν εἰμὴ μόνον τὸν κόπον ὅπως ἐγερωθῶ.

Σήμερον ὅτε εἰμὴ σοβαρὰ οἰκοδόποινα σπκ-

νώτατα μοὶ συμβαίνει τὸ τοιοῦτον. Ἐν τούτοις πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν, δὲν ἐνθυμούμαι πλέον πῶς, ἐμέτρησα τὴν γῆν διὰ τοῦ σώματός μου, ὅπως ὅταν ἡμῖν μικρὰ καὶ, ὡς τὸ εἶπω πρὸς αἰσχὸς μου, ἐδυσκολευθῆν νὰ ἐπανεγερωθῶ. Μάλιστα ἀκουσίως ἔφερα τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέρος τοῦ σώματός μου, τὸ ὅποσον ἐδέχθη τὴν πτώσιν, ὅπως βεβαιωθῶ ἐὰν ἦτο ἀκόμη ἐν καλῇ καταστάσει. Βλέπετε ὅτι πολὺ ἀπέχω τῆς ἀρχαίας μου καταστάσεως, ὅτε ὁμοιάζον πρὸς ἐλαστικὴν σφίρακα, καὶ ἂν ἔχω τὴν τύχην νὰ καταστῶ γραία, τόσον τὸ χειρότερον! Ὅθ' ἔχω τὸν κίνδυνον νὰ θραύσω κανὲν μέλος μου, καὶ ἀπαξ θραυσθὲν τὸ ὅσπουν δυσκόλως θεραπεύεται, ὅταν ἦνε τις γέρον. Καὶ σὺ ἐπίσης, προσφιλες μικρὰ, πίπτεις ἐνίοτε, χωρὶς νὰ διδῆς μεγάλην σημασίαν εἰς τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ εἰς σὲ θὰ συμβῆ ὅ,τι καὶ εἰς ἐμέ, σὲ προειδοποιῶ· ἐπειδὴ δὲν πιστεύω ὅτι εἰμὴ ἐξαιρετικόν τι ὄν' ἡ ἱστορία μου ὁμοιάζει με ἐκείνην ὄλου τοῦ κόσμου.

Πόθεν λοιπὸν προέρχεται ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τῶν παιδίων καὶ τῶν μεγάλων, οἵτινες μάλιστα φαίνονται ὅτι εἰς ὀλιγωτέρους ὑπόκεινται κινδύνους θραύσεως, ἐπειδὴ εἶνε περισσότερον σταθεροὶ τοὺς πόδας;

Προέρχεται ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν εἰσὶ σχηματισμένα τὰ ὅστα τοῦ σώματος ἡμῶν καὶ ἐκ τῶν μεταβολῶν, τὰς ὁποίας ὑφίστανται καθόσον μεγαλώνομεν.

Ἡξεύρει βεβαίως τὸν ζωμὸν, τὸν ὅποσον μετὰ τοὺς χοροὺς προσφέρουσιν εἰς τοὺς κεκλημένους· ἐὰν ἔσχες τὴν περιέργειαν νὰ ἐρωτήσης τὸν μάγειρόν σας θὰ ἔμαθες ὅτι κατασκευάζουν αὐτὸν ἰδίως με ὅστα μισοχαρίου. Τὸν ζωμὸν αὐτὸν οἱ μάγειροι ὀνομάζουν πυκτὴν οἱ δὲ σοφοὶ ὀστεινήν, καὶ ἐπειδὴ ἐξάγεται ἐκ τῶν ὀστών, ἐπόμενον ὅτι ταῦτα περιέχουσι τοιαύτην. Περιέχουσι μάλιστα τόσον πολλὴν ὥστε ἡ ὀστεινὴ ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν καὶ ἡ λιθώδης οὐσία ἡ καθιστώσα τὰ ὅστα τόσον σκληρὰ εἶναι ξένη, ἣτις ἤλθε καὶ κατάρκησεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐν τοῖς εὐκάμπτους βρόγχους τῆς ζωικῆς ταύτης οὐσίας.

Ὅθ' δυσκολευθῆς νὰ πιστεύσης βλέπουσα ὅσπουν μηροῦ προδᾶτου ἢ χοιρομηρίου ὅτι ὑπάρχει ἐν αὐτῷ τι μαλακόν. Ἰπάρχει ἐν τούτοις τρόπος ἀπλοῦστατος ὅπως βεβαιωθῶμεν περὶ τούτου, καὶ τὸν ὅποσον θὰ σοὶ ἐξηγήσω, ὅπως σοὶ δώτω ἰδέαν τινος περὶ τῶν τρόπων, τοὺς ὁ-

ποίους μεταχειρίζονται οι χημικοί, όπως ανά κάλυψις τί κρύπτεται εντός διαφόρων σωμάτων.

Κακή τις γυνή έδωσε ποτε εις μικρόν κόρην πινακίον πλήρες κόνεως σκνχάρου μεμιγμένης μετά κόνεως μαρμαρίου, λέγουσα εις αυτήν ότι δέν θά τή δώση φαγητόν έν έν χωρίση τήν κόνιν του μαρμαρίου χωρίς να άπωλέση ούδέν κόνικον και χωρίς να μείνη έν αύτῳ ούδε τό ελάχιστον μέρος σκνχάρου. Πολλά παιδιά θά έδυσκολεύοντο να πράξωσι τούτο και θά ήναγκάζοντο να κοιμηθώσι χωρίς να φάγωσιν άλλή μικρά κόρη σκεφθεύσα όλίγον, έρριψε τό περιεχόμενον του πινακίου έντός κυπέλλου πλήρους ύδατος, όπου όλον τό σκνχάρον διελύθη, και τό μαρμαρον, τό όποιον δέν διαλύεται έν τῳ ύδατι, έμεινε μόνον χωρίς να λείπη ούδεις κόκκος αύτου, και χωρίς τό ελάχιστον να περιέχη μέρος σκνχάρου.

Ο έφευρών τον χωρισμόν της οστείνης από του λιθώδους συντρόφου της έσχε τήν ευφύειν της μικράς κόρης. Υπάρχει ρευστόν τι τό όποιον δέν βλάπτει τήν οστείνην, και εις τό όποιον ό λίθος από τον όποιον πληροϋται αύτη, διαλύεται, όπως τό σκνχάρον έν τῳ ύδατι· καλείται δέ τό ρευστόν αύτό χλωρυδρικόν ή ένθυβιον έντός αύτου τό όστου, τό όποιον θεωρείς τοσοϋτον σκληρόν, και θά καταστή μαλακόν και εύκαμπτον, διατηρούν μέν τό σχήμα του, αλλά περιορισθέν εις μόνον τον όγκον της οστείνης και μή περιέχον πλέον λιθώδη ούσίαν.

Εάν δοκιμάσης τότε να τό θραύσης δέν θά τό κατορθώσης επειδή θά κάμπτεται και θά άναπάλλεται ως τεμάχιον έλαστικού κόμμεως. Εις τά παιδιά λοιπόν ή οστείνη των όστων δέν περιέχει άκόμη όλον τον λίθον της. Υπάρχουσι μάλιστα μέρη, εις τά όποια είναι έντελώς μόνη, ως εις τά άκρα των όστων του βραχιόνος και της κνήμης, τά όποια σκληρύνονται έντελώς μόνον όταν γείνη τις είκοσι και ένός έτους, ότε πλέον παύουσι τά όστά αύξανόμενα.

Όπως βεβαιώθης περι της μαλακότητος των όστων εις τινά μέρη θέσε προσεκτικώς τον δάκτυλόν σου επί της κορυφής της κεφαλής του μικρού άδελφου σου και θά αισθανθής τό όστου της κεφαλής αύτου υποχωρούν υπό τον δάκτυλόν σου, ως να μή είχε συντελεσθή ή των όστων του κρανίου του συνάρθρωσις· πραγματικώς

δέ τά διάφορα τεμάχια από τά όποια σύγκειται τό όστου της κεφαλής συνενούνται άπλώς δι' είδους, όστεωδών μεμβρανών, δια τό τουτο δέ υποχωρεί και εις τάς ελαφροτέρας πιέσεις, και δυνάμεθα πιέζοντες αύτό να τῳ δώσωμεν όποιον δήποτε θέλουεν σχήμα. Λέγουσι μάλιστα ότι οι άγριοι της Αμερικής συμπιέζουσι τό κρανίον των μικρών παιδιών όπως λάβη τό ιδιάζον της φυλής των σχήμα. Αλλά ή ιδέα των είναι βάρβαρος και μυστακ, διότι ζητούσι να μεταβάλλωσι τήν τάξιν, την όποιαν έβρισεν ό δημιουργός της ανθρώπινης μηχανής, ό όποιος ήθελε καλλίτερον ήμῶν τό πρόπον και ώφέλιμον.

Όπως σοι είπον, ένόςψ ή οστείνη είναι έλευθέρα εις μέρος των όστων έχει άρκούτην έλαστικότητα και άν πέση τις δέν κινδυνεύει τόσον πολύ να θραύση αύτά. Καθ' όσον όμως τά παιδιά μεγαλώνουν, ή λιθώδης ούσία όλον αύξανεται και άποτελεί σχεδόν τά δύο τρίτα του βάρους των όστων κατά τήν ήλικίαν, τήν όποιαν όνομάζομεν έφηβοικήν, τούτο δέ σημαίνει ότι τό σώμα έπικυσε πλέον αύξανόμενον, και επειδή τά όστά είναι όλιγώτερον εύκαμπτα, θραύονται εύκολώτερον. Βραδύτερον κατά τό γήρας τό ποσόν της οστείνης έλλαττούται επί μάλλον και τά όστά γίνονται τόσον εύθραστα, ώστε εκτός του σεβασμού τον όποιον όφείλομεν προς τους γέροντας πρέπει άκόμη να προσέχωμεν να προφυλάττωμεν αυτούς από πάσαν πτώσιν, ή όποια έμπορεί να τους θανατώση.

Έννοείς βεβαίως ότι ή οστείνη δέν έχει όταν εύρίσκηται έντός των όστων τήν μορφήν, τήν όποιαν έχει όταν τήν παρθέτωσιν εις τήν τράπεζαν· είναι στερεοτέρα, πεπυκνωμένη εις σερρόν και έλαστικόν όγκον και έχει χρώμα ώρχιον λευκόν άργυρόχρον, φέρει δέ τό όνομα της ρινός ή της κορυφής του ώτός σου και θά έννοήσης ότι άπτεσαι χόνδρου. Ένθυμείσαι δέ τήν εύχαρίστησιν, τήν όποιαν λαμβάνεις, όταν μασσάς τό άκρον όστου μοσχαρίου και άκούεις αύτό τραγαλίον υπό τους όδόντας σου, τό εύάρεστον αύτό τεμάχιον είναι χόνδρος.

Αί ούτίαι, τάς όποιας τρώγομεν, άφο' κέμωσι μακράν περιήγησιν, τήν όποιαν εις τό έπόμενον έτος, εάν ζήσωμεν, θά σοι διηγηθῶ, φθάνουν εις τήν καρδίαν, λαβούται μορφήν αίματος, συγ-

κειμένου έξ αίματοσφαιριδίων και λευκοματώδους τινός ούσίας, διακελυμένης έν τῳ αίματι καλουμένης δέ όρρός. Εκ της καρδιάς έχει τήν άρχήν μεγάλη διώρυξ όνομαζόμενη άορη ή υποδικουμένη εις άπειρίαν διωρύγων, τάς όποιας καλούμεν άρτηρίας, και δι' ών μεταφέρεται τό αίμα εις όλα άνεξαιρέτως τά μέλη του σώματος· ταύτα δέ προθυμοποιούνται να εκλέξουν έξ αύτου προς διατροφήν των τό άναγκαίον· τό υπόλοιπον δέ δι' έτέρων σωλήνων, τους όποιους όνομάζομεν φλέβας, επανέρχεται εις τήν καρδίαν. Τοιουτοτρόπως αί πρώται διώρυγες, δηλαδ ή αί άρτηρία, φέρουσι τό αίμα και εις τά όστά μέχρι των συνόρων των χόνδρων, οι όποιοι είναι κράτος, έχον άύστηρους τελωνειακούς νόμους, μή επιτρέποντας τήν εισαγωγήν εις περιττά είδη πολυτελείας· δια τό τουτο άμα φθάση τό αίμα εις τά σύνορα των χόνδρων υποβάλλεται εις άύστηράν έρευναν και εις μέν τά αίματοσφαιρίδια, τά όποια θεωρούνται είδη πολυτελείας, δέν επιτρέπεται ή εισαγωγή, ή δέ όρρός εισέρχεται έλευθέτως, όπως χρησιμεύση ως διατροφή των χόνδρων, οτινες έχουσι τό προτέρημα, δια τό όποιον έθαυμάστησαν οι άρχαιοι Σπαρτιάται, τήν λιτότητα.

Αλλά όπως οι άρχαιοι Σπαρτιάται άπώλεσαν σὺν τῳ χρόνῳ τήν άρετήν της λιτότητος, ούτω και οι χόνδροι άμα αύξανόμενοι θεωρούσι τήν λιτότητα ως έσκαριασμένην ιδέα και επιδίδονται εις τήν πολυτέλειαν, καταργούσι τους τελωνειακούς νόμους, διαλύουσι τά τελωνεία και τά αίματοσφαιρίδια, επειδή ούδεις κωλύει αύτά, εισέρχονται έλευθέτως έντός του κράτους των. Ούτω τά άκρα των δύο όστων, τά όποια ένονται με τον τράχηλόν σου, ήσαν χόνδροι όταν έγεννήθης μικρόν κατά μικρόν οι χόνδροι ούτοι έγιναν στερεώτεροι και από λευκοί άργυρόχροες κατέστησαν λευκοί άμαυροί, κατόπιν κιτρινόχροες και επί τέλους έλαβον χροιάν έλαφρώς έρυθράν· ή έρυθρότης αύτη προήλθεν εκ της εισορμήσεως των αίματοσφαιριδίων, τά όποια άμα εισελθόντα ήρχισαν άμέσως τό έργον των, κατεσκεύασαν λιθώδεις όγκους, οι όποιοι κατ' όλίγον αύξανόμενοι ήνώθησαν και ήρχισαν σκληρύνοντες τά άκρα των όστων· ή έργασία αύτη, ήν καλοϋσιν άποστέωσιν, έξακολουθεί έντός σου και ή λιθώδης ούσία όλον αύξανεται, θά παύση δέ όταν πληρώση έντελώς τό όστου,

και τότε θά παύσης και συ να μεγαλώησιν. Ας όμιλήσωμεν τώρα περι του θαυμασιου αυτού λίθου, τον όποιον τόπον έπιδείξω, τά αίματοσφαιρίδια κατασκευάζουν. Η φωσφορική τίτατος είναι τό κριον στοιχείον της λιθώδους ούσίας των όστων και μεταξύ άλλων, τά όποια παραλείπω άνω· μή σε κουράσω, διότι άλλως έν όλιγίστη ποσότητι εύρίσκονται, ύπάρχει και ή άνθρακινη τίτατος, ή όποια είναι τέκνον του άνθρακικού οξέως και της τιτάτου, εύρίσκηται δέ έν μεγάλη ποσότητι εις τά κογγύλια, τά όποια είναι, όστῶ των μαλακίων, εύρισκόμενα ούχι έντός αύτων, άλλ' έξωθεν.

Η φωσφορική λοιπόν τίτατος και ή άνθρακινη, καθώς και τά άλλα είδη ύπεισέρχονται τόσον επιτηδείως έντός των χόνδρων, ώστε άποτελοϋσι γέον όστων περικεκλεισμένον έντός του πρώτου και τό όποιον δυνάμεθα να άπομονώσωμεν δια τρόπου εύκολωτέρου της χρήσεως του χλωρυδικου οξέως, τον όποιον δέν είναι χρεία να ήνε τις πολύ σοφός όπως μεταχειρισθῆ· δύνασαι δέ και συ όταν θέλης να κάμης τό πείραμα αύτό, άρκεί να ρίψης τό όστου έντός του πυρός. Τότε άπασα ή οστείνη καιομένη εξαφανίζεται, μένει δέ ή λιθώδης ούσία. Εάν ζυγίσης τό όστου πριν τό ρίψης εις τό πύρ και τό ζυγίσης πάλιν μετά τήν έξαγωγήν θά ίδης ότι έγινεν έλαφρότερον χωρίς ούτε σχήμα ν' αλλάξη ούτε όγκον, θά εύρης δέ αύτό ξηρότερον, πορωδέστερον και εύθραυστότερον. Τούτο είναι εύνόητον, διότι ή όργανική ούσία ή περιβάλλουσα τον λίθον δια των εύκάμπτων βραχιόνων της εκή.

Λοιπόν τά όστά σύγκεινται εκ ζωϊκής και νεκράς ούσίας, οι όποια διαφιλονεικούτι τήν επ' αύτων άρχήν από της γεννήσεως μέχρι του θανάτου ήμῶν.

Η ΛΕΥΚΗ ΚΑΙ Η ΜΕΛΑΙΝΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

(Συνέχεια και τέλος της προηγ. άρ.) Τήν πρώτην όσσηνέτης φέρων τήν τροφήν εις τά ζῳα κατεπλάγη ιδών έντός του κλυβαϋ τήν ήγεμονίδα και τους λεόντας λείποντας τους

πόδας αὐτῆς· ἔτρεξε δ' ὅπως εἰδοποιήσῃ τὴν πυργοδέσποιναν. Αὕτη ἐξωρισμένη ἐξήγαγε τοῦ κλωθοῦ τὴν Μαρίαν. «Ναί! εἶπεν, ἐσώθῃς τῇ ἐνεργείᾳ τῆς προνοίας τοῦ καλοῦ· τὸ ἐννοῶ· ἀλλὰ θὰ καταπολεμήσω αὐτὴν· ἡ τύχη σου ἐστὶ φρικωδέστερα! ἐὰν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου δὲν μοὶ ἀποκαλύψῃς τὸ μυστικόν σου θὰ καταστῆς παιδοκτόνος, θὰ φονεύσῃς τὸ ἴδιον τέκνον σου.» Ἡ τάλαινα γυνὴ γενναίως ἀγωνιζομένη ἠσθάνετο τὴν μορφήν τῆς Λευκῆς δεσποίνης κρατύνουσαν αὐτὴν ἐν τῇ ἀντιστάσει. Τὸ μεσονύκτιον ἡ μέλαινα δέσποινα ἐνεφανίσθη εἰδειχθεότερα καὶ ἀπειλητικότερα ἢ πρότερον. «Κυρία, ἐσκέψῃς τί ἀπεφάσισαι; θὰ μοὶ ἀποκαλύψῃς τέλος τὸ μυστήριον αὐτό;—«Ἄρνοῦμαι» ἦν ἡ μόνη ἀπόκρισις τῆς γενναίου κόρης. «Τότε ἰδὲ τὴν μάχαιραν ταύτην! ἰδὲ καὶ τὸ τέκνον σου, πόσον ὠραῖον, πόσον ἀθῶν εἶναι, καὶ πόσον ἠρέμως ὑπνώττει! λέγε, θὰ μοὶ εἴπῃς τὸ μυστικόν;—^{Ω!} δέσποινα οἷς σκληρότης!—^{Α!} τέλος θὰ τὸ ὁμολογήσῃς;» Ποία μήτηρ εἰς τοσοῦτον θλιβεράν δοκιμασίαν ἠδύνατο ν' ἀντιστῆ; ἐν τούτοις ἡ συνείδησις τῆς νεκρῆς ταύτης γυναικὸς ἀντέστη! Ἄρνεῖσαι, ἔτι; εἶπεν ἡ μυστηριώδης δέσποινα.—*Ναί!* ἀπεκρίθη ἡ Μαρία δι' ἐκλειπούσης φωνῆς. Τότε ἡ μέλαινα δέσποινα ἔλαβε τὸ ἐγχειρίδιον καὶ ἐνέπηξεν αὐτὸ εἰς τὴν καρδίαν τῆς παιδός, τὸ αἶμα ἐπλημμύρησε τὴν κλίνην καὶ τὸ ἔδαφος. Αὕτη δὲ ἀπώλετο αἰφνης ὅπως μετ' οὐ πολὺ ἀνκφανῆ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῶν θεραπόντων καὶ δικαστῶν, οἵτινες χωροῦντες πρὸς τὴν κλίνην κατελήφθησαν ὑπὸ φρίκης ἐπὶ τῷ θεάματι τοῦ πεφονευμένου τέκνου. Ἡ μέλαινα δέσποινα δεικνύουσα τὴν κλίνην ἐφ' ἧς ἡμιθνήσκει ἡ ἡγεμονίς κατέκειτο· «Κύριοι, εἶπεν, ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι παιδοκτόνος ἐφόνευσε τὸ ἴδιον αὐτῆς τέκνον!»

Τὴν ἐπικύριον ἡ εἰδησις αὕτη μεγάλην ἐν τῇ αὐλῇ προξένησε συγκίνησιν· ὁ βασιλεὺς μετεκκλήσατο τὸν πρίγκηπα τῆς δόξης καὶ συνεκάλεσε τοὺς ἀυλικούς ὅπως σκεφθῶσι περὶ τοῦ πρκατέου. Ἡ δύστηνος μήτηρ ἤχη ἐνώπιον αὐτῶν καὶ ἀνκαλόγητος κατεδικάσθη ὅπως καὶ ζῶσα. Ἄμα τῇ ἐξόδῳ τῆς αὐλῆς συνήντησε τὴν μέλαιναν δέσποιναν, ἧτις εἶπεν αὐτῇ εἰς τὸ οὖς. «Εἰπέ μοι τὸ μυστικόν καὶ σὺ σώζω!» Ἄλλ' ἡ Μαρία περιφρονητικῶς ἀτενίζουσα ταύτην

διήλθε σιγῶσα. Ἡ ἀποφασιστικότης αὕτη προξένησε φρίκην τῇ πυργοδεσποίνῃ ἧτις καλυπτομένη διὰ τοῦ μέλανος πέπλου αὐτῆς ἀνέκραξεν ἄθλιξ, μετ' ὀλίγον θ' ἀνέληθες ἐπὶ τῆς πυρᾶς! Ἐντὸς ὕγρας εἰρκτῆς ἐπὶ μικρᾶς τραπέζης εὐρίσκετο λάγηνος ὕδατος καὶ τεμάχιον μέλανος ἄρτου. Ἐπὶ μικρᾶς διαβρόχου ψιθίου ἐπανευρίσκομεν τὴν ἡγεμονίδα κειτομένην καὶ ἔχουσιν πεπεδημέναι τὰς χεῖρας. Ἀπτόητος καὶ ὑπομνητικὴ ἡ ὠραία λευκὴ μορφή της οὐδὲν σημεῖον ἀπελπισίας ἐδήλου. Αὕτη ἀνέμενε τὴν διὰ τὴν θανάτωσίν της ὠρισμένην ἡμέραν εὐσταθῶς. Αἰφνης ἡ θύρα τῆς εἰρκτῆς ἀνοίγεται ἀποτόμως καὶ εἰσέρχεται ὁ σύζυγος αὐτῆς, ὅστις ἐπνεκκλείσας τὴν θύραν διέμεινεν ἐπὶ μακρὸν ἄφωνος ἐνώπιον τοῦ δυστυχοῦς τούτου πλάσματος. Μόνος ὁ θεὸς γινώσκει τί ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ συνέβαινε.

«Εἶναι ἀληθές, κυρία!... εἶπεν οὗτος— Εἰμι ἀθῶα τοῦ ἀποδιδόμενου μοι ἐγκλήματος, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία, ἐν μόνον εἶναι τὸ σφάλμα μου· ἀγαπῶ τὴν εὐθύτητα, τὸ δίκαιον καὶ νόμιμον. Ἐλεος! ἀπὸ τριῶν μηνῶν ἀγωνίζομαι μεταξὺ τοῦ κακοῦ καὶ ἀγαθοῦ. Στέρησόν με τῆς ζωῆς, ἧτις σοὶ ἀνήκει, ἀλλὰ μὴ ζητῆς νὰ μάθῃς πλειότερα.»

Τὴν ἐπικύριον ἐν τῇ δημοσίᾳ πλατείᾳ ὑπερμεγέθης πυρὰ ἐσήθη ἐφ' ἧς ἦσαν γεγραμμένοι αἱ λέξεις «θάνατος εἰς τὴν παιδοκτόνον.» Ἡ ἡὼς ἤρξατο ὑποφώσκουσα καὶ τὸ συνωθούμενον πλῆθος ἀνυπομόνως ἀνέμενε τὴν προσέλευσιν τῆς καταδίκου. Αἰφνης τὸ φέρον αὐτὴν ὄχημα εἰσέδυσεν εἰς τὴν πλατείαν. Ἡ Μαρία λευχείμων κατῆλθεν αὐτοῦ καὶ βροχῶδες προὐχώρησε πρὸς τὴν πυρᾶν. Τὸ κάλλος καὶ μεγαλοπρεπὲς παρὰ τῆς πυρᾶς ἴστατο γυνὴ κεκλυμένη διὰ μέλανος πέπλου, ὅταν δ' ἡ Μαρία διήλθε παρ' αὐτῆς τῆς εἶπε σιγῶς αὐδερμῆς πλέον ἐλπίς, ὡς βλέπει, ἐν τούτοις δύναμι νὰ σὲ σώσω, ἐὰν μοὶ εἴπῃς τὸ μυστικόν.» Ἡ ἡγεμονίς σταθερὰ ἐν τῇ ἀποφάσει της ἐμκρύνθη ὀλίγον καὶ ὠρᾶ ὡς ἄγλαμα ἀπεκρίθη· «Ὁν ἄνευ καρδίας καὶ ψυχῆς, ἄθλιον σπέρμα τοῦ κακοῦ· ἰδὲ τὴν πυρᾶν ταύτην. Αἱ φλόγες αὐτῆς, χίτινες μετ' ὀλίγον θὰ με καταβροχθίσωσι, θὰ σοὺ ζητήσωσι λόγον ἡμέραν τινά.» Καὶ μεγαλοπρεπῆς ὡς βασιλεύσα ἠτένισε περιφρονητικῶς τὴν μέλαιναν

δέσποιναν, ἧτις ἠννοεῖ ὅτι ἤθελε καταστραφῆ ὑπὸ τῆς σταθερότητος τοῦ ὠραίου αὐτοῦ πλάσματος, ἐν τούτοις ἀνέμενε τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἐλπίζουσα ὅτι αἱ βάσανοι ἤθελον ἀνγκάζει τὴν Μαρίαν ν' ἀποκαλύψῃ τὸ μυστικόν. Αὕτη ἀνῆλθε τὴν ὀλεθρίαν κλίμακα καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἀφικνεῖτο εἰς τὴν τελευταίαν βαθμίδα νεφέλη καπνοῦ καὶ κόνεως ἐφάνη μακρόθεν καὶ ταχὺ ὡς βέλος τέθριππον ὄχημα εἰσῆλθεν ἀποτόμως εἰς τὴν πλατείαν· νεκρῆς τις ὤρμησεν ἐκτός, ἔδραμε πρὸς τὴν πυρᾶν ἔλαβε τὴν ἡγεμονίδα καὶ ἔρριψεν αὐτὴν εἰς τοὺς βραχίονας νεκρῆς καὶ ὠραίας γυναικὸς, λευκὸν φερούσης πέπλον.

Ἡ Μαρία συνερχομένη ἐκ τῆς ἐκστάσεώς της μεγάλως ἐξεπλάγη εὐρεθεῖσα παρὰ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἔχουσα τὸ τέκνον της ἐν τοῖς βραχίονσιν καὶ παρ' αὐτῇ τὸν σύζυγον αὐτῆς. Ἡ γυνὴ αὕτη διὰ βροντῶδους φωνῆς εἶπε τὰ ἐξῆς.

«Δικτάσω ὅπως δούη χάρις εἰς τὸν ἄγγελον αὐτὸν» Ἦν τὸ πνεῦμα τοῦ καλοῦ! Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Μαρία ἀνῆλθε τὴν τελευταίαν βαθμίδα τῆς πυρᾶς, τὸ βροχίον τοῦ τρέμου ἔληξε. Ἡ Μαρία ὡς ἐνέρετος γυνὴ ἐτήρησε τὸ μυστήριον τοῦ κλοῦ, ὅπερ ἔδει ν' ἀποκαλυφθῆ μόνον εἰς τὴν λήξιν τῆς ἑκατονταετίας.

Ἡ λευκὴ δέσποινα προσέθηκε·

«Ἐνθυμεῖσαι, προσφιλές τέκνον, τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν σοὶ εἶπον ὅτι ἡ θεὸς πρόνοια σὲ ὀδηγεῖ· ἔσωσας διὰ τῆς σιγῆς σου τὸν κόσμον.»

Οὕτως ἐνίστε ἀγνὴ καὶ τιμὴ συνείδησις, ἀπατάται καὶ ἐλύεται ὑπὸ τοῦ ψευδοῦς μεγαλείου τῶν ἐπιγείων ἡδονῶν, ἀλλὰ μία μόνη ἀκτίς τοῦ καλοῦ ἐκπλύνει τὸν ἐγκολαφθέντα ῥύπον καὶ ὀδηγεῖ τὴν καρδίαν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰδίων ἡδονῶν τῆς ἀρετῆς καὶ εὐποιίας.

GORDON CHRISTIE.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΖΑΡΚΟΥ ΕΝ ΤΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἄλλ' ὅταν τὸ πᾶν ὠθοῦντες πρὸς τὸ κράτος μιᾶς καὶ μόνης μεγάλης διανοίας ἀνκαφάνοντι ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Κόσμου, κατὰ τὴν καταστροφήν τῶν δύο τούτων μεγάλων δραμμάτων τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς κοινωνίας, ἀφ' ἐνός μὲν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφ' ἑτέρου ὁ Ναπολέων, Ἄλλὰ τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν ταυτότητα ἠθυμάζων τις μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τούτων

ἐν τῷ δράματι, τῇ φιλοσοφίᾳ, τὰ δύο πιστότατα κάτοπτρα, τοῦ μὲν ἀντανκαλῶντος τὸν κοινωνικὸν αὐτοῦ βίον, τῆς δὲ, τὴν ἐνδόμυχον αὐτοῦ συνείδησιν. Τριὰς τραγωδοῦσιν τελειοποιεῖ ἐν Ἑλλάδι τὸ δράμα, τριὰς τραγωδοῦσιν τελειοποιεῖ αὐτὸ ἐν Γαλλίᾳ· μαρτυροῦσι δὲ τοῦτο Αἰσχύλος καὶ Κορινθίος, Σοφοκλῆς καὶ Ῥακίνας, Εὐριπίδης καὶ Βολταῖρος. Ἡ φιλοσοφία ἐν ἀμφοτέροις φαίνεται θρησκευτικὴ μὲν τὸ πρῶτον μετὰ δὲ ταῦτα κρᾶμα τι λόγου καὶ μυστηρίων, κατόπιν δ' ὄλων διεσταλμένη καὶ αὐθόπαρκτος. Ἐν Ἑλλάδι ὁ ἰδανισμὸς τοῦ Πλάτωνος γενεᾶ δι' ἀντιτυπίας τὸν ἐμπειρισμὸν τοῦ Ἀριστοτέλους· ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ὁ Βολταῖρος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐγκυκλοπαιδιστῶν, ὤθησεν εἰς ἐναντίαν πολεμίαν ὁδὸν τὸ πνεῦμα τοῦ Ρουσῶ. Ἡ μὲν δεισιδαιμονία ἐπιπολάζει μέχρι Περικλέους καὶ Λουδοβίκου, ἡ δὲ φιλοσοφία ἐπὶ τῷ προσήματι ἐκείνης, φονεύει τὴν προτέρην μυστηριώδη πίστιν, τὴν τόσον ἀνγκυκίαν τοῖς ἀνθρώποις ἄτε τῆς καρδίας αἰσθημα καὶ ἀνάγκη οὐσαν καὶ ἀντικαθίστησι ταύτην διὰ τοῦ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ λόγου θεσμοῦ τινος, ὅστις κατὰ τὴν ἐπὶ τέλος ἀθεία διὰ τὴν ἀνικανότητα τοῦ λόγου ὅπως ἐποπτεύει τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ὅταν ἡ φιλοσοφία συνελθοῦσα εἶδε τῶν χειρῶν της τὸ ἀπίσιον ἔργον ὅτι ὑπερέβη τὸν σκοπὸν της, φονεύσασα τὴν μητέρα της ἐπανέρχεται ἐν μὲν τῇ Ἑλλάδι διὰ τοῦ Νεοπλατατισμοῦ, ἐν δὲ τῇ

Γαλλίᾳ διὰ τῆς θεοσοφίας. Ἰδοὺ ὑπουργεῖ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας ὁ χαρκατῆρ ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν τούτων ὡς ἐνδικαυγεῖ κατόπτρῳ ἀντανκαλῶμενος. Ἐγνώρισε καὶ ἐδιδάχθη ἡ Ἑλλάς ὑπὸ σκληροτάτης πείρας ὅτι αἱ Κυβερνήσεις ἔχουσι κατὰ τὰς περιστάσεις πρὸς τοὺς ξένους οὐ μόνον τὴν μνήμην, ἀλλὰ καὶ τὴν λήθην προχειροτάτην· δὲν ἠλπίζεν ὅμως ποτὲ ὅτι ἤθελεν εὐρεθῆ Γάλλος ὑπουργὸς ἀνατραφεὶς διὰ τῶν ἀθανάτων συγγραμμάτων τῶν ἡμετέρων προγόνων ὅστις εἰς οὐδὲν τὸ γόητρον τῆς ὑπερηφάνου αὐτοῦ πατρίδος λογισόμενος, νὰ ταπεινώσῃ αὐτὴν ἀπέναντι τοῦ κόσμου ἐρμηνεύων δίκην στρεψιδίκου δικολάβου τὴν Βερολίαν ἀπόφασιν.

Ἐὰν αἱ Δουξίμεις συνελθοῦσα, διασκεφθεῖσαι καὶ ἀπορραίσασαι περὶ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ἀπέβλεπον ἀπὸ τῶν ἐν τῶν κωνοισμῶν τῶν

όριων, τὴν δ' ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῶν ταύτης ἀφίκνυται εἰς τὰ διαδίκια μέρη. ὅθ' ἦτο ἐμπαιγμὸς ἀντικρῶς, εἰρωνία ἀσύγγνωστος ἔνα μή τι πλέον εἴπωμεν, ἢ ἀπόφασις τῶν αὐτῶν.

Ἀλλὰ μὴ λησμόνει, ὃ ὑπουργὲ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας ὅτι, ὅταν ἔθνος τι ἀναξιοπαθῶν, δικαίωται μὲν ὑπὸ τῆς σφοδρᾶς συνειδήσεως τῆς ἀξίας καὶ τῶν ἀπαρχαυμένων αὐτοῦ δικαίων, ἀποδοθῆ δὲ εἰς τὸν περὶ τῆς ἀνακτῆσεως αὐτῶν ἀγῶνα, τότε ὅσον βραχυτέρως λαμβάνει κατὰ τὴν πάλιν πληγὰς, τόσον ἀκκοιτικότερον γίνεται πρὸς τοὺς κινδύνους τὸσφ μᾶλλον ὑπὸ τῆς πείρας φρονητικίζεται, τὸσφ μᾶλλον ἀδιατρέπτους ἐναπεριδεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου, ὅπως λάβῃ τὸν στέφανον τῆς νίκης.

Ἐν τῇ κοσμοῦτι δὲ τὸ ὑπὸ λυγροῦ ἤδη γήρατος καταληφθὲν ἡμερολόγιον τοῦ κ. Ἀσωπίου δικριβῆ αὐτῆς, ἢ συγγραφεὺς μὴ δυναμένη νὰ παρκεταθῆ μᾶλλον ἀναγκάζεται νὰ συντέμῃ πολλὰ, ἅπερ ἐν τῇ ὅλῃ συγγραφῇ ἐκτεθέσμερον καὶ ἀναλυτικώτερον πραγματεύεται. Αἱ περὶ τῶν μεγάλων ποιητῶν τῆς Γαλλίας κρίσεις αὐτῆς ἀντανκκλῶσιν ὡς ἐν διζυγεῖ κατόπτρῳ τὴν εἰκόνα ἐκάστου τούτων ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ συντομίᾳ καὶ πληροῦσι τὸν συνετικὸν βίον τῶν ποιητῶν ἰδίᾳ ἐκείνων, οἵτινες ἐπλήρωσαν τὴν πρώτην τοῦ μεγάλου αἰῶνος περίοδον ἦτοι τοῦ Κορνηλίου Κερτεσίου καὶ Πασχάλ.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω, ἃ ἡ ὄψις τῆς εἰκόνας τοῦ Σαιντιλιέρ μοι ὑπηγόρευεν ἐπανέρχομαι ὅθεν καὶ ἀκων παρέκλινα.

Διερχομένη τέλος ἡ συγγραφεὺς μετ' ἀκριβείας ἐκαστὸν αἰῶνα ἀφίκετο μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐξομκλίσασα καὶ προλεάνσα τὴν ὁδὸν ὅπως τὸ μακρὸν καὶ ἐπίπονον αὐτῆς ταξείδιον ὁ ἀναγνώτης διέλθῃ ἀκόπως καὶ εὐχάριστως.

Ἡ γλῶσσα τῆς συγγραφῆς εἶνε ἀπηλλοχγμένη πάσης σολοικίας καθαρὰ καὶ εὐρυθμῶς. Καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος καὶ ἐν ἄλλαις τισὶ ἀξιολόγοις ὡσπύτως δικριβῆς τῆς ἰδίᾳς, ἢ λέξις εὐεπῆς οὖσα καὶ λεληθότως διὰ τῆς ἀκοῆς ὀλισθαίνουσα περιστήσιν συνεξεσμένως ἀκριβῶς τὰς ἀρμονικὰς ἐννοίας καὶ δὲν ἀπαντᾷ τις ἐν τοῖς ἔργοις τῆς συγγραφῆς λέξεις χυδίας ἀναμιξ μετ' ἀκράτων ἑλληνικῶν, ὡς ἐπίβλημα βέλους ἀγνώστου ἐπιμακίου πα-

λαιοῦ, οὐδ' ὕψος ἐρημφρόδητον πεπατημένον καὶ κκελικόν, ἀλλὰ σαφές καὶ καθαρὸν καὶ ὡς χρακκηριτικώτατον γνώρισμα ἔχον τὴν κοσμοῦταν καὶ ἀνθίζουσαν τὴν λέξιν χάριν. Τοιαύτην διὰ τῶν ἀσθενῶν ἡμῶν δυναμῶν ἐξετιμήσαμεν τὴν Αἰκατερίνην Ζάρκου ἐν τῇ φιλολογίᾳ. Ὅτι περὶ αὐτῆς εἴπομεν εἶνε γνώμη ἡμῶν εἰλικρινῆς· ἐὰν δ' εἶνε καὶ κρίσις ὀρθή ἢ ὄχι ἀμας εἴπωσιν ἄλλοι, ἀφ' οὗ προηγουμένως μελετήσωσι ἐπισταμένως τὰ κρινόμενα καὶ λοιπὰ αὐτῆς ἔργα. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῆ, ὅτι αἱ περὶ τῆς Αἰκατερίνης Ζάρκου κρίσεις ἡμῶν καὶ ἔπαινοι εἰσιν ὑπερβολικοὶ, ἢ ὑπερβολὴ αὕτη συγγνωστέα τυγχάνει προκειμένου περὶ γυναικός, ἀφ' οὗ διὰ πολλὰ ἔρητα, ἀνονόμαστα καὶ θυμμάτων πέρα μυρολογήματα ἀνδρῶν λογιουμένων καὶ ἀξιούτων θέσιν ἐν τῇ φιλολογίᾳ, τόσος γίνεταί λόγος ἐν τῇ δημοσιότητι καὶ τόσα ἐγκώμια καταλαμβάνουσι τὰς στήλας τῶν ἡμερῶν.

Συγχαίροντες τέλος ἀπὸ καρδίας τὴν ἐλλόγιμον καὶ εὐγενῆ κόρην ἐπὶ τοῖς ἔργοις τῆς, προτρέπομεν αὐτήν, ἔνα μὴ παύσῃται τὰ γράμματα καλλιεργοῦσα, πεπεισμένη ὅτι μεγάλως εὐεργετῆ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν παρομοῦσα καὶ ἄλλας νέας εἰς τὸν εὐγενῆ τῶν γραμμάτων ἀγῶνα.

N. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ.

Η ΑΤΜΗΛΑΤΟΣ ΟΙΚΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΕΝ ΤΗ ΑΡΚΤΙΩΙ ΙΝΔΙΚΗ:

ἠνο

JULES VERNE

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ι. ΕΝΑΛΛΑΓΑΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΩΝΟΣ.

Τῇ 11 ὥρᾳ ἐπεστρέψαμεν σπεύδοντες ὅπως καταλίπωμεν τὴν Καουνπώρην, ἀλλ' ἀδύνατον ν' ἀπέλθωμεν πρὸ τῆς πρώτης τῆς ἐπιούσης, ἐπειδὴ ἔδει νὰ ποιήσωσι τινὰς ἐπισκευὰς εἰς τὴν μηχανήν· ἐπειδὴ δ' ὁ Βάνξ ἐσκόπει νὰ μὴ διέλθῃ τῆς Λυκνώδης, ἀπεφάσισα κατὰ τὰς ὑπολειπομένας ὥρας ἐπισκεφθῆναι ταύτην. Οὕτω τῇ μεσημβρίᾳ εἰσῆλθον εἰς τὸν μεταξὺ Καουνπώρης καὶ Λυκνώδης σιδηρόδρομον καὶ διανύσας εἰκοσάδα λευγῶν ἀφίχθη τῇ 2 ὥρᾳ εἰς τὴν πρωτεύουσιν τοῦ βασιλείου τῆς Οὐδης.

Γάλλος τις, ὁ ἐκ Λυῶν Μαρτέν, ἀπλοῦς στρατιώτης ὑπὸ τὸν Λαίλλυ Τολλενδάλ, ἐπιτυχῶν τὴν εὐλοκίαν τοῦ βασιλέως, τῷ 1730 ἀποδόμησε τὰ θαυμαστὰ τῆς πρωτεύουστος τῆς Οὐδης κτίρια. Τὸ οἶκημα τοῦ ἡγεμόνος, τὸ Καίσερβαχ, παρὰδοξον σύμπλεγμα παντός ρυθμοῦ, δυναμένου ἐν τῇ φαντασίᾳ δεκανέως νὰ παραχθῆ, ὄλην τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἔχει ἐξωτερικῶς, ἔνθα εἶναι Ἰνδικὸν ἐν ταύτῳ καὶ Σινικόν, Μχυριτικὸν καὶ εὐρωπαϊκόν. Ἐτερον ἔργον τοῦ Μαρτέν εἶναι τὸ ἀνάκτορον Φαρίδ-Βάκ. Ἡ δ' Ἰμαμδάρα, οἰκοδομηθεῖσα ἐν τῷ φρουρίῳ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀρχιτέκτονος τῶν Ἰνδιῶν τοῦ ΙΖ'. αἰῶνος, τοῦ Καίριταούλα, μεγλοπρεπῆ καὶ ἐπιβάλουσαν ἔχει ἀποψιν. Ἐπεσκέφθη τὸ ἀνάκτορον τοῦ Κωνσταντίνου, ἔργον τοῦ Γάλλου δεκανέως, τὸν κῆπον Secunder Bagh, ἔνθα καθ' ἑκατοστύας ἐσφαγιάσθησαν οἱ παραβιάσαντες τὸν τάφον τοῦ Μαρτέν Σιπάγιοι. Ἀπεθνήμυσαν τὰ μεγαλοπρεπῆ δάση, ἅπερ περιβάλλουσι τὴν ἐκ 500 χιλ. κατοικίων πόλιν ταύτην διὰ χλοεροῦ ἀνθοστεφοῦς πλκισίου καὶ διατρέξας ἐπὶ ἐλέφαντος τὰς κυριώτερας ὁδοὺς καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ λεωφόρον Χατζάτ-Γωδ, ἐπληθῆλον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου αὐθεσπερεῖ εἰς Καουνπώρην. Τῇ ἐπιούσῃ πρώτῃ τῆς 31 μαιῦ ἐξεκινήσαμεν.

«Α! ἀνέκραξεν ὁ λοχαγὸς Χῶδ, ἐτελειώταμεν μὲ τὴν Ἀλλυχαβάδ, Καουνπώρην, Λυκνώδην καὶ λοιπὰς πόλεις περὶ ὧν φροντίζω τοσοῦτον, ὅσον περὶ κενωθέντος φυσιγγίου!

— Καὶ ἤδη, Χῶδ, ὑπέλαβεν ὁ Βάνξ, βλίνομεν πρὸς βορρᾶν, εὐθὺς πρὸς τὴν βᾶσιν τῶν Ἰμαλιῶν.

— Ἡ κυρίως Ἰνδική, ὑπέλαβεν ὁ λοχαγὸς, εἰσὶν αἱ ἐκτάσεις, ἔνθα ζῶσιν ἐλεύθεροι οἱ φίλοι μου ἐλέφαντες, λέοντες, τίγρεις, πάνθηρες, ἔρκτοι, βούβαλοι, ὄφεις. Ὅθ' ἴδῃς, Μῶκλερ, καὶ εἰμί βέβαιος ὅτι οὐδόλως τὰ θαύματα τῆς κοιλάδος τοῦ Γάγγου ποθήσεις!

— Οὐδὲν ποθῶ ὦν μετὰ σοῦ· εἶπον.

Ἐν τούτοις, εἶπεν ὁ Βάνξ, ὑπάρχουσιν εἰς τὰ βορειοδυτικὰ ἕτεραί ἄγαν ἐνδιαφέρουσιν πόλεις ὡς ἡ Δέλχη, Ἄγρη, Ἀκχώρη.

— Καὶ ποῖος, φίλε, εἶπεν ὁ Χῶδ, τὰς ἀθλίαις ταύταις ἀναμνησθεταὶ κωμοπόλεις!

— Οὐχὶ ἀθλίαις κωμοπόλεις! εἶπεν ὁ Βάνξ, ἀλλὰ μεγαλοπρεπεῖς πόλεις! στρεφόμενος δὲ πρὸς με, θὰ προσπαθήσωμεν ὅπως σοὶ δεῖξω-

μεν ταύταις, μηδὲλως τὰ σχέδια τῆς ἐκστρατείας τοῦ λοχαγοῦ μεταβάλλοντες.

— Ἐν τούτοις εἶπεν ὁ Χῶδ, μόλις σήμερον ἀρχεταὶ ἡ περιήγησις ἡμῶν.

εἶτα δι' ἰσχυρᾶς φωνῆς καλέσας τὸν Φῶξ.

— Τὰ ὄπλα, αἱ κκαρβίνας, τὰ πολύκροτα εἰσὶν ἐτοιμα; ἠρώτησε.

— Εἰσί—Παρασκευάστον τὰ φυσίγγια—παρασκευάσθησαν—τὰ πάντα εἰσὶν ἐτοιμα;—τὰ πάντα.—Ἡ τρικκοστὴ ἐβδόμη ταχέως ἀριθμηθήσεται ἐν τῷ καταλόγῳ. τῷ ἀποτελοῦντι τὴν δόξαν σου, Φῶξ. Τῇ τρικκοστῇ ἐβδόμῃ, εἶπεν ὁ Φῶξ, παρασκευάσω ὡραίων ἐκρηκτικὴν σφαῖραν, δι' ἣν δὲν θὰ παραπονεθῆ!—Ἔπαγε Φῶξ!

Καὶ ὁ Φῶξ, περηνθέντος τοῦ διαλόγου, ἐχαιρέτησε στρατιωτικῶς, ἐποίησε μεταβολὴν καὶ μετέβη εἰς τὸ ὄπλοστάσιόν του.

Ἰδοὺ ἤδη τὸ δρομολόγιον τῆς δευτέρας περιόδου τῆς περιηγήσεως ἡμῶν—ὅπερ μόνον ὑπὸ ἀπροβλέπτων συμβεβηκότων δύναται ν' ἀλλοιωθῆ.

Ἐπὶ 75 χιλιομέτρα ἀνιόντες κατὰ μῆκος τῆς κοίτης τοῦ Γάγγου διευθυνθησόμεθα πρὸς ΒΑ. ἐκεῖθεν εὐθὺς πρὸς Β μεταξὺ ἐνός τῶν παραποτάμων αὐτοῦ καὶ ἐτέρου παραποτάμου, τῆς Γούμης, ὅπως ἀποφύγωμεν τινὰς ποταμίσκους δεξιόθεν καὶ ἐξ εὐωνύμων κειμένους καὶ ἀνέλθωμεν διὰ τῆς Βισβάχ μέχρι τῶν πρώτων κλιτύων τῶν ὀρέων τῆς Νεπάλ, διερχόμενοι δυτικῶθεν τῆς Οὐδης καὶ Ροχιλκάνδης. Ἀπείχομεν 80 περίπου τῆς Βισβάχ χιλιάμετρα· ἐσκοπούμεν δὲ μετὰ ἐξ ἡμέρας ἀφίχθησιν ἐκεῖσε. Ὡστε ἠδυνάμεθα νὰ ποιῶμεν σταθμοὺς ὅπως θηρεύωμεν, ἄλλως τε ὁ Χῶδ, Φῶξ καὶ Γούμης εὐκόλως ἠρεῖνων τὸν δρυμόν, ἐνῷ ὁ χαλκοῦς γίγας βραδέως ἐκινεῖτο. Ἐνίστε ἠκολούθουν καγῶ τούτους καὶ τοὶ ἀδέξιοι θηρευτῆς.

Ἀπὸ τῆς νέας ταύτης φάσεως τῆς περιηγήσεως ὁ συνταγματάρχης ἐν ἤττονι ἦν μονώσει κατέστη κοινωνικώτερος ἐν μέσῳ τῶν δασῶν καὶ κοιλάδων, ἐφάνετο δ' ἀνευρῶν τὴν ἡμερίαν τοῦ ἐν Κελκούττα βίου. Ἡ συνδιήλξις αὐτοῦ κατὰ τὰ γεύματα ἦν ζωηρότερα, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὰ ὡραίας νύκτας τῆς φθινούσης θερινῆς ὥρας. Ὁ δὲ Μᾶκ-Νκίλ ἀπὸ τῆς εἰς τὸ φρέγγ τῆς Καουνπώρης ἐπισκέψεως ἦν σκεπτικώτερος. Ἡ θεὰ τοῦ Βίσι-Γάρ ἀνέφλεξεν αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ τὸ μῆτος, ὅπερ ἠλπίζε νὰ κορέσῃ;

«Τὸν Νανά Σαχίβ, εἶπε μοι ἡμέραν τινὰ, δὲν μὰς τὸν ἐφόνευσαν, κύριε, οὐχί!»

Ἡ πρώτη ἡμέρα διήλθεν ἄνευ ἀξίων λόγου συμβεβηκότων. Ἴσως ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χαλκοῦ Γίγαντος φοβηθέντα τὰ θηρία ἐμκρύνθησαν, ἐπειδὴ οὐδὲν κατὰ τὰς διαδρομὰς αὐτῶν ὁ λοχαγὸς καὶ ὁ Φῶξ εὔρον, ὥστε ἡναγκάστησαν λαβόντες μετ' αὐτῶν τοὺς δύο κύνας, Βλάκ καὶ Φάν νὰ θηρεύσωσι τὴν βρώσιμον θήραν, ἣν ἀπῆται ὁ κ. Πικραζῆδ.

Τὸ ἑσπέραιον ἔστημεν ὑπὸ σωρὸν βυρρανεῶν ἢ γῆς ἢ ὡσπερ ἡ ἡμέρα γαληνιαία ἢ δὲ σιγὴ οὐδὲν ὑπὸ τῶν ὠρυγμῶν τῶν θηρίων ἐταράχθη. Τὰ πυρὰ ἐσβέσθησαν καὶ ὅπως εὐρεσθήσῃ τῷ λοχαγῷ ὁ Βάνξ οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ χαλκοῦ Γίγαντος μετέβλεπεν εἰς ἠλεκτρικοὺς φανούς. Ἄλλ' οὐδὲν! Τοῦτ' αὐτὸ καὶ τὴν 1 καὶ 2 Ἰουνίου συνέβη.

«Κατέστρεψαν τὸ κράτος μου, εἶπεν ὁ λοχαγὸς, οὐδεμίαν τίγριν εὔρομεν, ὡς ἂν ἡμεῖθα ἐν ταῖς κοιλάσι τῆς Σκωτίας!»

— Ἴσως, φίλε, ἀπεκρίνατο ὁ συνταγματάρχης Μουνρῶ, τὰ ζῶα ταῦτα [μετηνάστειυσαν ἔνεκα ἐνδελεχῶν θηρῶν. Ἄλλ' ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς Νεπὼλ δυνηθήσεται τὰς θηρευτικὰς κλίσεις σουπραῦναι.

— Ἐλπιστέον, συνταγματάρχα μου, εἶπεν ὁ λοχαγὸς, ἄλλως θ' ἀναλύσω αὐτὴς τὰς σφίρας ὅπως ποιήτω χόνδρους!»

Ἡ 3 Ἰουνίου ἦν θερμότης, ἐὰν δ' ἡ ὁδὸς μὴ ἐσκιάζετο ὑπὸ μεγάλων δένδρων, πιστεύω ὅτι κατὰ γράμμα θὰ ὠπτούμεθα ἐν τῷ κινητῷ ἡμῶν οἴκῳ. Τὸ θερμόμετρον ἐν σκιᾷ ἦν εἰς τὴν 47⁰, ἴσως δὲ τὰ σαρκιόβρα, ἔνεκα τῆς τοσαύτης θερμότητος, μὴδὲ τὴν νύκτα τὰς κρύπτας αὐτῶν κατελίμπνον. Τὸ πρῶτον ἦδη ὁ ὀρίζων κατὰ τὴν πρῶτην ἐφάνη πρὸς δυσμὰς ὀμίχλωδης, ἐπιτρέψας ἡμῖν ν' ἀποθυμάσωμεν τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα ἐνός τῶν φαινομένων κατοπτρισμοῦ, ἅπερ ἐν τιπὶ τῆς Ἰνδικῆς χώρας καλοῦσι «σεκούτ» ἢ ἐν ἐρία ἀνάκτορα, ἀλλὰ γὰρ δὲ «δεσσαοῦρ» ἢ ὀρθοκλμορναίν» οὐκ ἦν στῶμα ὕδατος μετὰ τῶν παραδόξων κατοπτρισμῶν αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν ὀρθοκλμῶν ἡμῶν ἐξετείνετο ὀλόκληρος σειρά λόφων, διὰ φανταστικωτάτων κεκαλυμμένων ἀνακτόρων, ὡς κοιλάς τοῦ Ῥήνου μετὰ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς ἐπαύλεων.

Μετήχθημεν οὕτως ἐν μιᾷ στιγμῇ οὐχί ἐν

ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώραις τῆς Γηραιᾶς Εὐρώπης, ἀλλ' ἐν ἐντελεῖ μεσαιῶνι. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, κατὰ πηλικτικῶς διαχυγές, ἐνέπνευσεν ἡμῖν αἰσθημα ἀπολύτου πραγματικότητος. Οὕτως ὁ Χαλκοῦς Γίγας μετὰ τελειοτάτης συγχρόνου μηχανῆς, βαίνων πρὸς πόλιν τοῦ 1⁰ αἰῶνος μοι ἐφάνη ἐντελεῶς ἐκτοπισθεῖς, ἢ περιτρέχων τὰς χώρας τοῦ Βισνοῦ καὶ Βράχμα.

«Εὐχριστῶ, κυρία φύσις, ἐκοιξεν ὁ λοχαγὸς Χῶδ, μετὰ τοσοῦτους μινχερέδες καὶ θόλους, τεμένη καὶ πηγόδας, ἰδοὺ ἀρχαία πόλις φεοδαλικῆς ἐποχῆς, μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἢ γοθικῶν ἀριστουργημάτων, ἅπερ ἐνώπιον ἡμῶν ἐξελίσσει!»

— Σήμερον ὁ φίλος Χῶδ εἶναι ποιητής; εἶπεν ὁ Βάνξ.

— Ἀστεῖζου, Βάνξ, ἀπεκρίνατο ὁ λοχαγὸς, ἀλλ' ἰδὲ τὰ ἀντικείμενα μεγαθυρόμενα! τοὺς θάμνους καθιστωμένους δένδρα, τοὺς λόφους ὄρη καὶ...

— ... Αἱ γαλαὶ θὰ καθίσταντο τίγρεις, ἐὰν ὑπῆρχον γαλαί.

— Ἀχ! Βάνξ... ἀλλ' ἰδὲ τὰ περὶ τὴν ἀνάκτορα διαλύονται, ἢ πόλις ἀπόλλυται καὶ ἐπικυπνίπομεν εἰς τὴν πραγματικότητα, ἐνώπιον ἀπλῆς σκηνογραφίας τοῦ βασιλείου τῆς Οὐδης, ἣν οὐδὲ θηρία οἰκοῦσι.»

Ὁ ἥλιος ἀνατολικῶθεν πλημμυρῶν τὸν ὀρίζοντα στιγμιαίως ἐξήλειψε τὸν κατοπτρισμόν.

«Τὸ φαινόμενον τοῦτο, εἶπεν ὁ Βάνξ, προμηνεῖ προσηχῆ μεταβολῆν τοῦ καιροῦ. Ἐσμὲν δ' εἰς τὰς πρώτας τοῦ Ἰουνίου ἡμέρας, καθ' ἃς ἐπισυμβαίνει κλιματικαὶ τροποποιήσεις ἢ ἀνατροπὴ τοῦ μουσῶνος θὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐποχὴν τῶν περιοδικῶν βροχῶν.

— Κρείσσων, εἶπον, ἡ βροχὴ τοσαύτης θερμότητος...

— Ἡ βροχὴ οὐδὲν ἄπειται τυχῶς δ' ὀφόμεθα ἀνιούσας νοτιοδυτικῶθεν τὰς πρώτας νεφέλας!»

Πραγματικῶς ὁ ὀρίζων ἐκ Δ. ἤρξατο καλυπτόμενος ἀτμίδων, ὅπερ προεδήλω μουτῶνα, κατὰ τὴν νύκτα ἀρξόμενον. Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς ἐπεμπεν ἡμῖν διὰ τῆς χερσονήσου τὰς ἐμπλέους ἠλεκτρισμοῦ ὀμίχλας του, αἵτινες ὡσπερ Αἰόλου ἀσκὸς περιεῖχον θύελλαν καὶ τρικυμῖαν.

Ἐτερα φαινόμενα οὐδεμίαν Ἀγγλοῖνδῶ ἀμ-

φιβολίαν κατὰ λημπάνοντα, κατὰ τὴν ἡμέραν συνετελέσθησαν πυκνὴ κόνις περιεδνεῖτο ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς νεφέλη πτίλων, ἅπερ ἠλεκτρικὴ συσκευὴ διακινεῖ. Τὸ ἔδρανος ὠμοίκε πρὸς μέγα δοχεῖον, ἐν ᾧ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἠλεκτρισμὸς ἐσωρεῖτο. Πρὸς δὲ ἡ κόνις αὕτη ἐλάμβανε παράδοξον ὑπωχρον χρῶμα καὶ ἐν ἐκείτῳ ἀτόμῳ ταύτης φωτεινὸν ἔλαμπε κέντρον. Ἐνίοτε δὲ τ' ὄχημα ἡμῶν ἐφάνετο βάνιον διὰ φλογῶν, οὔτε διὰ τοῦ χρώματος, οὔτε διὰ τῆς ζωηρότητος αὐτῶν ἀναμνησκουσῶν τὰς τοῦ πυρὸς τῆς Saint-Elme. Ἡ ἄδενδρος ὁδὸς, κεκοιμημένη, καθέτως ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων προσεβλάλετο, ἢ δ' ἀτμοσφαιρικὴ θερμότης ἦν μειζίων τῆς τοῦ λέβητος!

Τὴν 7 ἑσπερινὴν ὥραν τὸ Steam-House ἔστη ἐπὶ τοῦ ἄκρου δάσους ἐκ μεγαλοπρεπῶν βυρρανεῶν, ὅπερ ὠρκαί ὁδὸς διέσχισε. Οἱ γίγαντες οὗτοι τῆς Ἰνδικῆς φυτουργίας, εἰσι ἀληθεῖς φυτικοὶ πατριάρχαι, περιβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν τέκνων καὶ ἐγγόνων αὐτῶν, ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκπεμπομένων ῥίζης καὶ ἀπολλυμένων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τῶν γενάρων αὐτῶν κλάδοις.

«Φῶξ, Γούμη, εἶναι μόλις ἐσδόμη ὥρα, εἶπεν ὁ λοχαγὸς. Περιέλωμεν τὸ δάσος πρὶν νυκτώσῃ! — ἀκολουθεῖς Μῶκλερ;

— Φίλε, εἶπεν ὁ Βάνξ, πρὶν λαβῶν καιρὸν ἀπαντήσω μὴ μακρύνεσθε, ἐπειδὴ αἱ ἀπειλαὶ τῆς ἀτμοσφαιρῆς εἰσι σοβαραί.

— Ἡσύχσον, Βάνξ. Εἶναι ἡ ἐσδόμη ὥρα καὶ ζητῶ ἀπὸ τοῦ συνταγματάρχου μου ἄδειαν μέχρι τῆς δεκάτης.

— Ὑπαγε, φίλε, εἶπεν ὁ σὺρ Ἐδουάρδος, ἀλλ' ἐθιμοῦ τὰς συστάσεις τοῦ Βάνξ.»

Ὁ λοχαγὸς Χῶδ, ὁ Φῶξ καὶ Γούμης, ἀπῆλθον. ὠρκαίς κνηγητικῶν κεραιῶν φέροντες, ἐγὼ πεπονημένος ὑπὸ τῆς θερμότητος ὧν ἔμεινα ἐν τῷ Steam-House.

Διαταγῇ τοῦ Βάνξ τὸ πῦρ ἀντινὰ σβεσθῆ ἐντελεῶς περιορίσθη εἰς τὸ βάθος τῆς ἐστίας ὡστε νὰ διατηρῆ δύο ἀτμοσφαιρῶν ἐπὶ τοῦ λέβητος πίεσιν. Ὁ Σῶρ καὶ Καλοῦθ ἠσυχολοῦντο ἀνενοῦντες τὰ ξύλα καὶ τὸ ὕδωρ. Μικρὸς ῥυζὲ ἀριστέροθεν τῆς ὁδοῦ ῥέων παρέσχεν αὐτοῖς τὸ ἀναγκαῖον ὕδωρ.

Ὁ συνταγματάρχης, ὁ Βάνξ, ὁ Μάκ-Νάιλ καὶ ἐγὼ μετέβημεν ὅπως καθεσθῶμεν παρὰ τὸν μικρὸν ῥυζακ, οὔτινος τὸ διαχυγὲς γάμα ἐδρόσει-

ζε τὴν πέριξ ἀτμοσφαιραν. Τὸ φῶς τοῦ δύοντος ἡλίου κυανοῦν ἐδίδο χρῶμα ταῖς περὶ τὸ ζενίθ σωρευομέναις ἀτμίσι. Ἦσαν βυρραῖαι, πυκναὶ νεφέλαι, ἃς οὐδεμίαν πνοὴν διεκίνει, ἔχουσαι οἶονε ἐν ἐκταῖς τὴν κινήτριαν δύναμιν. Ἐνίοτε ὁ Βάνξ ἐγειρόμενος ἐπεσκόπει τὸν ὀρίζοντα βαίνων μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ δάσους, ἐπανερχόμενος δὲ διεκίνει τὴν κεφαλὴν. Τὴν τελευταίαν φοράν ἠκολουθήσαμεν αὐτῷ. Ἦδη ἡ σκοτία διεσέδουε διὰ τοῦ καλύμματος τῶν βυρρανεῶν. Ἡ ὄψις τοῦ οὐρανοῦ ἦν τρομερὰ ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῆς οὐδεμίαν πνοὴν ἐτάρασσε τὰ ὑψηλὰ τῶν δένδρων φυλλώματα. Οὐκ ἦν γαλάνη κοιμημένης φύσεως, ἦν οἱ ποιηταὶ ὑμνοῦσι, ἦν ἀπ' ἐναντίας βαρὺς καὶ βλαβερὸς ὑπνος συνέκρινον δὲ τὴν ἀτμοσφαιραν πρὸς κύστιν ἀτμολεβητος, ἣν ὑπερπληρώσαν τὸ βρευστὸν μέλλει διαρρηξῆαι.

Ἡ θύελλα ἦν ἐπὶ θύραις. Πραγματικῶς βυρραῖαι νεφέλαι μεγάλως εἶχον ὑψωθῆ, ὡς συμβαίνει ἄνω τῶν κοιλῶν, συνεσφαιροῦντο δὲ, ἠλλαττοῦντο τὸν ἀριθμὸν καὶ ἠύξανον τὸ μέγεθος. Ἀναμφισβότως μετ' οὐ πολὺ συγκερασθήσονται εἰς ἐν ὄλον ἐπαυξήσονται τῆς ἐντασιν τῆς ἐνιαίας νεφέλης.

Περὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐλικσιεδῆς ἀστραπὴ μετ' ὀξυτάτων γωνιῶν διέσχισε τὸν ζοφερὸν ὄγκον εἰς μήκος 250—300 μέτρων. Μετὰ ἐξήκοντα πέντε δευτερόλεπτα βροντὴ ἀντήχησε ἐπιμηκύνουσα τὸν ὑπόκωφον ῥόχθον αὐτῆς ἐπὶ πεντεκαίδεκα δευτερόλεπτα.

«21 χιλιόμετρα, εἶπεν ὁ Βάνξ παρατηρῶν τὸ ὠρολόγιόν του. Εἶναι σχεδὸν ἡ μεγίστη ἀπόστασις, καθ' ἣν ἡ βροντὴ δύναται ν' ἀκουσθῆ. Ἀλλ' ἡ θύελλα ἀπὸ ἐξαγέσθη, ταχέως ἐλεύσεται. Εἰσέλωμεν εἰς τ' ὄχημα, φίλοι.

— Καὶ ὁ λοχαγὸς Χῶδ; εἶπεν ὁ Μάκ-Νάιλ. — Ἡ βροντὴ διατάσσει αὐτὸν ὅπως ἐπανεέλθῃ, ἀπεκρίνατο ὁ Βάνξ, ἐλπίζω ὅτι ὑπακούσει αὐτῇ.»

Μετὰ πέντε λεπτά εὐρισκόμεθα ἐν τῇ βεράνδῃ τοῦ θαλάμου.

(Ἐπιτελεῖται συνέχεια.)

Ὁ ἐκδοτὴς ΣΤΕΦ. Π. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ διευθυνσις ἐν ὁδῷ ἀγ. Κωνσταντίνου ἀρ. 30.

ΤΥΠΟΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

καὶ πᾶν λιγάκι πειὸ ψηλά νανοίξουν ἓνα τάφο,
 σὰν πάλι ἄλλη ἔβγαλε φωνὴ ὁ καπετάνιος
 «Ὅχι, ἔς τὰ ξένα τὰ παιδι ἐγὼ δὲ θελάφῃσω
 ποῦ ἔλεγα πῶς μιά φορά μαζί μου θελά τῶχω,
 νὰ κάθωμαι ἔς τὰ γερατειὰ νὰ τὰποκαμαρώνω.
 Δὲ θέλω τῆ γυναῖκά μου ἢ Μπαρμπαριά νὰ φάη
 θέλω νὰ τῆνε θάψωμε ἐκεῖ ποῦ τῆν ἀφήκα·
 θελά πηγαίνω ὕστερα ἔς τὸ μνημά της νὰ λέω
 «γιατι τὸ ἄδικο αὐτὸ μούκαμες, Βιττωρίτσα;»
 «Σύρτε νὰ πάμε, σύντροφοι, γλήγορα ἔς τὰ Σφακιὰ μας
 ὁ τόπος τοῦτος ὁ ξερός εἶνε καταραμένος»·
 Ἔτο' εἶπε σὰ ἔς τὰ φρένα που νὰ ἦρθ' ὁ καπετάνιος,
 κ' οἱ σύντροφοι τειμάζονται γιὰ τὰ Σφακιὰ νὰ πάνε.
 Κάνουν μιὰ κάσσο' ἀπὸ καλὸ κυπαριστένιο ξύλο,
 τὰ δυὸ κουφάρια γλήγορα βάνουν μέσα μὲ βία
 καὶ τὸ παιδι ἔς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς πεθαμμένης μάννας.
 Παίρνουν ἀπ' τὴν ἀκρογιαλιὰ λουλούδια μυρωδάτα,
 στολίζουνε τὴν ἀμοιρη μητέρα καὶ ραντίζουν
 ἀλάτι, θάλασσα πολλή, μὴν τύχη καὶ μυρίση.
 Ὑστερα μέσο' ἔς τὴ τράττα τοὺς καθίζουνε καὶ πιάνουν
 ὄλοι κουπιὰ καὶ λάμνουνε μὲ δύναμι' τοὺς βιάζον
 οἱ πεθαμμένοι ποῦχουνε νὰ κρύψουνε σὲ χῶμα.
 Ὁ καπετάνιος μοναχὰ τὸ δοιάκι δὲν ἀγγίζει
 σὰν πρῶτα ποῦ δὲν ἄφινε ἄλλος ἐκεῖ νὰ κάτση,
 μόν' κουκαυλώθηκε σὲ μιὰ ποῦχε μεγάλη κάπα
 κ' ἐπλάγιασε σὲ μιὰ γωνιά τὴν τύχη του νὰ κλαίη.
 Κανεὶς μιλιὰ δὲν ἔβγαλε ἔς τὸ μαῦρο τὸ ταξειδι,
 κ' οἱ ἀνεμοὶ π' ἄλλη φορά εἰς τὰ σκοινιά σφυρίζαν,
 τώρα κ' αὐτοὶ σοῦ φαίνονταν πῶς ἦταν κοιμισμένοι.
 Ἄνοιγανε τὰ κύματα μονάχα τοὺς ἔς τὴν πλώρη
 σὰν νάλεγαν πῶς καὶ αὐτὰ ἐφεύγαν νὰ μὴ δοῦνε
 τέτοι' ἄδικο ποῦ γείνηκε ἔς τὴν πλουμισμένη κόρη
 Ἔτσι κ' ἡ θάλασσα καιρὸ τοὺς κάνει λυπημένο
 χωρὶς ἀέρα καὶ καμμὶ κίνησι τοῦ πελάγους,
 Καὶ σὰν ἐφτάσαν ἔς τὴ σπηλιὰ βλέπουν τὴν Φραγγοπούλα
 ποῦχανε στείλει συντροφιά νὰ εἶνε τῆς κερᾶς των
 νὰ τρέχη ἔς τὴν ἀκρογιαλιὰ ὄλο χαρὲς καὶ γέλια
 θαρρεύοντας ἢ δύστυχη πῶς ἦρθ' ἡ Βιττωρίτσα.
 Μὰ σὰν τοὺς εἶδε νὰ σωποῦν, νὰ ρίχνουν μάτια κάτω
 οἱ ναῦταις ὄλοι, τῶνοιωσε πῶς γιὰ καλὸ δὲν εἶνε.
 Στέκει, προσμένει νὰ ἰδῆ τὸν καπετάνιο· βλέπει
 καὶ τοῦτον πῶς τὰ μάτια του πολὺ ἔτανε πρισμένα
 καὶ φοβερά τὸ πρόσωπο ἀγριεμένο ὄλο.
 Ἔς τὸ ὕστερο μὲ προσοχὴ μιά μεγάλη κάσσα
 οἱ ναῦταις οἱ περίλυποι ἔβγαναν ἀπ' τὴ τράττα
 τρέχει κοντὰ καὶ τοὺς ῥωτᾷ ἔς τὴ γλώσσα τῆ δικῆ της
 «Βιττόρια; Βιττόρια;» ἐκεῖνοι δὲ μιλοῦνε
 μόν' τὸ κεφάλι κλίνουνε τὸ νὰ γιὰ νὰ εἰποῦνε,
 καὶ τότες ἡ ταλαίπωρη πέφτει ἔς τὴν κάσσο' ἀπάνω
 ξεπλέκει τὰ ξανθὰ μαλλιά καὶ τὰ μαδεῖ καὶ κλαίει
 βγάζει φωνὴ κ' ὀδύρεται σὰν νὰ τῆν εἶχε μάννα
 γῆ ἀδερφή κ' ἀπὸ μικραῖς ἦταν μαζί θρεμμένας.

Μὰ δὲν τῆν ἄφησε πολλὴ ὥρα νὰ κλαίη ἔτσι
 ὁ καπετάνιος μὸν καλεῖ νὰ ναύτη καὶ τοῦ λαίει
 «ἄμε νὰ πᾶς εἰς τὸ χωριὸ καὶ τὸν παππᾶ σὰν εὔρης
 νὰ τοῦ εἰπῆς «τὰ ἱερά πάρε μαζί σου κ' ἔλα
 ποῦ ἦρθ' ὁ καπετάνιος μου σήμερ' ἀπὸ τὸ κούρσο.
 Ἔχει ἀσῆμι καὶ πολὺ χρυσάφι καὶ θὰ δώση
 ἔς τῆς ἐκκλησιαῖς τὸ δέκατο (ἔτο' εἶν' τὸ τάξιμό του)
 ἔς τὸν ἅγιο Νικόλαο ὀλόχρυση καντήλα.»
 Τέτεια πε μὲ τῆ δυνατὴ φωνή τ' ὁ καπετάνιος
 μὰ ἓνας γέρος ποῦ καλὰ τῶνοιωσε πῶς δὲν εἶνε
 ἢ τόση γληγοράδα του, παρὰ γιὰ νὰ τὸν κάμη
 κομμάτια, μόνο τὸ θυμὸ μὲ πονηράδα κρύβει
 μὴν καταλάβη καὶ δὲ ῥθῆ, λέγει ἔς τὸ νοῦ του «πρέπει
 νὰ τοῦ γλυτώσω τὴ ζωὴ τοῦ ἀμοιρου παππᾶ μας,
 γιὰτι καλὰ τὸν γνώρισα δὲν ἔρριξε ποτέ του
 εἰσὲ γυναῖκα πῖβουλο τὸ μάτι· θελά πάω,
 δίχως σὲ ἄλλον νὰ τὸ πῶ, γλήγορα ἔς τὸ χωριὸ του.»
 Ἔτο' εἶπε καὶ καμόνεται παράμερα λιγάκι
 πῶς θενά πάη, κ' ὕστερα τῆ ζώνη του γυρίζει,
 σφίγγει τὴ μέση του καλὰ καὶ τρέχει ὅσο μποροῦσε
 κ' ἦρε τὸν ἀμοιρο παππᾶ, ὅπου ἐτοιμαζόταν
 ἔς τὸν καπετάνιο γλήγορα μὲ τὴ στολὴ νὰ πάη.
 Κ' ἔτσι φτηνὰ τὴν γλήτωσε ποῦ χωρὶς ἄλλο τότε
 τὰ ψάρια θὰ τὸν χαίρουνταν, τῆς θάλασσας ἡ ἄμμο.
 Ὡς τόσο μνημα σκάβουνε οἱ ναῦταις καὶ λουλούδια
 ἔς τὴν πέθαμμένη ρίχνουνε ἔς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς βάνου
 καὶ τὸ νεκρὸ παιδάκι τῆς κ' ἀπάνω τὴν εἰκόνα
 ποῦ ἔχει μέσα τὸ Χριστὸ μὲ τὴ γλυκειὰ του μάννα.
 Ἀπὸ τὰ γύρω τὰ χωριὰ μυρολογίστραις φέρνουν,
 χωρὶς νὰποῦνε τίποτα τοῦ καπετάν Μανέτα,
 μὴν πάει τέτεια λιγερὴ ἔς τὸν Ἄδη χωρὶ κλαῖμμα.
 Καὶ σὲ κομμάτι ἀκουγες λυπητερὸ τραγοῦδι,
 ποῦ μέσα ἡ καρδοῦλά σοῦ σὰν πέτρα ραϊζόνταν
 «Γιὰ δὲς πῶς μαραθῆκανε τὰ λουλούδα τοῦ κάμπου,
 τὴν ὠμορφιά τους χάσανε, δὲν εἶνε πειὰ σὰν πρῶτα
 ὁ ἥλιος σβύνει ποῦχυνε ζωὴ ἔς τῆς γῆς τὰ δένδρα,
 χάθ' ἢ δροσιὰ π' ἀνάστανε τὰ πράσινά τους φύλλα.
 Ἄμε, χρυσὸ κορίτσι μου, ἄμε καὶ μεῖς θάρθοῦμε
 ἄμε! δὲν εἶν' ἀληθινὸ τὸ σφάλμα ποῦ σοῦ ρίχνουν,
 τὸ λέγει αὐτὸ τὸ μέτωπο ποῦ λὲς πῶς δὲ νεκρῶθη,
 μόνο κοιμάται ἤσυχχα μαζί μὲ τὰγοράκι.»
 Ἔτο' ἔλεγαν κ' ἀπ' τὴ μεριά ποῦ ἦταν πλαγιασμένοις
 τὰ λόγια τοῦτα τᾶκουσεν ὁ καπετάν Μανέτας·
 σηκόθη καθὼς βρίσκονταν μὲ χέρια σταυρωμένα,
 καὶ πῆγε καὶ ἔκατσε κοντὰ μὲ τῆς μυρολογίστραις
 κ' ἀρχίνισαν τὰ μάτια του νὰ τρέχουν σὰν ποτάμι.
 Ἔτσι τὴν κόρη κλαίγανε ὦσω ποῦ νᾶρθ' ἡ ὥρα
 νᾶρθ' ὁ παππᾶς ἀπ' τὸ χωριὸ νεκρώσιμα νὰ ψάλη,
 σὰν ἀξαφνα κυττάζουνε ἀπὸ τὸ πέρα δάσος
 νὰ βγαίνη ἀγριάνθρωπος μὲ δυὸ τρία κουρέλια
 ἀπάνω του, τὰ νύχια του τὰ μακρὰ, τὸ μαῦρο
 καὶ λερωμένο του κορμί, τὰχτένιστα μαλλιά του,

που σκέπαζαν τὸ πρόσωπο κι' ἀφήνανε μονάχα
 δυὸ μάτια ποῦ φαινότανε σὰ νάτανε θηρίο,
 ποῦ τριγυρίζει γηστικό τὴ νύχτα 'ς τὸ σκοτάδι,
 δλα αὐτὰ τὸν δείγνανε ἄνθρωπος πῶς δὲν ἦταν
 μόν κάτι ἄλλο ξωτικό, νεκρὸς ἀπὸ τὸν τάφο,
 «Βρυκόλακας!» φωνάζουσε καὶ φεύγουν ἡ γυναῖκες,
 καθὼς τὸν εἶδανε κοντὰ νὰ ἔρχεται μὲ βία.
 κ' εἰ ναύταις ἐτρομάξανε κ' ἐστάθηκαν 'ς τὸ πλάγι
 γιὰ νὰ ἰδοῦν πειὸς εἶν' αὐτὸς ποῦν' ἔτσι ἀγριεμμένος.
 Ὁ καπετάνιος μοναχὰ ποῦ δὲν εἶχε γνωρίσει
 τρομάρα τί θελὰ εἶπ' ἄφ' ὅλη τὴ ζωὴ του,
 τὴν κάπα τ' ἀφῆκε 'ς τὴ γῆς σικώθη καὶ τοῦ λέει:
 «Πειὸς εἶσαι σὺ ποῦ ἔρχεσαι ἀπὸ τὸν μαῦρο τάφο
 νὰ πάρης κι' ἄλλο νεκρὸ εἰς τὸ δικό σου μνήμα;
 Πήγαιν! αὐτὸς δὲν ἔφταιξε μὲ φταίξιμο μεγάλο
 τὴν νύχτα νὰ σικώνεται πο' κεί ποῦ θὰ τὸν βάλουν:
 — «Ἄχ! καπετάνιο μου πειὸς εἶν' αὐτὸς ὁ πεθαμμένος,»
 — «Ἐλα ἐδῶ... μὰ μιὰ στιγμή γιὰ γάσου... βρὲ Τζοβάννη,
 μὴν εἶσαι σὺ; τὸ πρόσωπο καὶ τὸ περπάτημά σου,
 τάχειλι σου ποῦ μιὰ φορὰ δὲν εἶδα νὰ γέλασῃ.»
 — «Ἐγὼ μ', ἐγὼ μ' ἀφέντη μου, ἐγὼ μαι, καπετάνιο.
 μὰ πειὸς εἶν' τοῦτος ὁ νεκρὸς, ποῦ φέρετ' ἀπὸ πέρα;»
 — «Ἐλα καλά νὰ τὸν ἰδῆς, νὰ δοῦμ' ἂν τὸν γνωρίσης.»
 Ἦταν ἀργὰ τὴν ὥρ' αὐτῆ, κ' ἡ νύχτα μὲ τὰ μαῦρα
 φτερούγια τῆς ἐρχόντανε τὸν κόσμον νὰ σκεπάσῃ,
 καὶ δὲ θὰ γινώριζε καλά χωρὶς λαμπάδα νάχη.
 Γι' αὐτὸ δαδὶ τοῦ ἀναψεν εὐθύς ὁ καπετάνιος
 καὶ τότε ἔφαινε 'ς τὸ φῶς τὸ πρόσωπο τῆς κόρης,
 ποῦταν χλωμὸ κ' ἐφαίνονταν παράπονο νὰ λή.
 Τρομάρα πιάνει δυνατὴ τὸν ἄμιτρο Τζοβάννη,
 σὰν εἶδ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο τὰ δόντια του χτυποῦνε
 κι' ἀπὸ τὸ στόμα του ἀφροὶ ἀρχίζουσε νὰ βγαίνου
 'ς τὸν αὐρανὸ τὰ μάτια του γυρίζοντας κυττάζει
 καὶ πάλι κάτω χαμηλὰ σκυφτὸς τὸ χῶμα βλέπει.
 Κι' ὁ καπετάνιος ἐνοιώσε πῶς κάτι 'ς τὴν καρδιά του
 θὰ ἔχη, π' ἔτσι δὲν μπορεῖ 'ς τὰ μάτια νὰ τὸν βλέπῃ;
 πιάνει τὰ νεῦρά του σεισμός γυρίζει καὶ τοῦ λέει:
 μέσ' ἀπ' τὰ φύλλα τῆς καρδίας στενάζοντας ὁ μαῦρος:
 «Τζοβάννη, πῶς δὲν μεῦμιλᾷς; τειν' τοῦτα ποῦ μοῦ κάνεις;
 ἐσύ 'σαι τίς κι' ἀφορμὴ κ' εἶνε 'ς τὴν κάσσα μέσα
 ἐκεῖνοι ποῦ παράδεισο ἔκαναν τὴ ζωὴ μου
 ἐσύ κρυφὰ μεῦ τῶγραφες, μοῦ μῆνυσε πῶς εἶνε
 κακοῦργα καὶ τὴν ἐπνίξα 'ς τὸ κῆμα τοῦ πελάγου.»
 — «Κακοῦργα!» τῶρα φώναξε ὁ ἄγιος Μάλτζος.
 «Κακοῦργα! τότε οἱ ἄγγελοι ποῦ τὸν θεὸ δουλεύουν
 εἶνε κακοῦργοι; σὰν αὐτὴ δὲν εἶδα τέτοιο ῥόδο
 'ς τὸν κόσμον, καπετάνιο μου, ποῦ τὴ δροσιὰ μονάχα
 ποῦ πίνει ὁ ἥλιος τὴν αὐγὴ ἔχει 'ς τὰ φύλλα πάνω.»
 — «Καὶ τότες πῶς μοῦ ἔγραψες μὲ τὸν παππᾶ πῶς ἦταν;»
 — «Στάσου, Μάλτζο, τὴ ζωὴ αὐτῆ δὲν τήνε θελω,
 ποῦ τῶρα ἕνα μῆγα ζωὴ χάρισμα θὰ σ' τὴ δώσω
 μονάχα μέσα 'ς τὴν καρδιά μια φωτιὰ μὲ καιεῖ

καὶ τούτη θέλω τὴ στιγμή νὰ τήνε βγάλω ἔξω.
 Πῶς δὲ ῥωτᾷς τί ἔγειναν οἱ δύο σοῦ συντρόφοι;
 ὅπ' ἀφῆκες εἰς τὴ σπηλιὰ νὰ στέκουν μὲ τοῦφέκι;
 Τῶμ' ἐφυγες, τῶμ' κίνησες 'ς τὸ κούρσο γιὰ νὰ πάης
 μιὰ τράττα φάνη Φράγκικη, τοὺς δύο σκοτώνει κείνους
 τῆς Βιτωρίτσας ὕστερα ἐβγήκεν ὁ πατέρας,
 κ' εἶπε κατὰρα φοβερὴ μαζί του ἂν δὲν πάγη
 ἄχ! δὲν ἐπῆγ' ἡ ἄμοιρη, γιατί πολὺ σ' ἀγάπα
 κ' ἐμένα 'ς τὴ θρησκεία μας μ' ὀρκίσανε νὰ γράψω
 πῶς ζήτησε μὲ τὸν παππᾶ ἀτιμὰ νὰ σοῦ κάμη.
 τῶκαμε γιὰτ' ἐθάρρεψε πῶς θελὰ τὴν ἀφήσης,
 πῶς ἤθελες τὴ συχαλὴ σὰν τέτοιο πρᾶγμα μάθης,
 κ' ἐκεῖνος ὕστερα θάρθη πο' δῶ νὰ τήνε πάρῃ
 μ' ἐκάμαν κ' ἐζουρλάθηκα καὶ τὰ βουνα ἐπῆρα
 καὶ σοῦ γραφα, τί σοῦ γραφα νὰ με ῥωτᾷς δὲ ξέρω,
 μόν ρίξε με 'ς τὸ πέλαγος, ἐκεῖ ποῦ θὰ με φᾶνε
 σκυλόφαρα, νὰ μὴ βρεθῇ περὶ κόκκαλο δικό μου.»
 Ἔτσι εἶπε, τὸν ἐκύτταξεν ὁ καπετάνιος τῶρα
 μὲ μιὰ ματιὰ ποῦ θάρρευε πῶς θελὰ τότε φάη,
 μουγκρίσθη σὰν νὰ ἦτανε θηρίο κ' ἔτσι τοῦ λέει:
 — «Βρωμομαλτέζο! τί μασσᾷς; τί λόγια πο' τὸν Ἄδη;
 κ' ἦτανε ὅλα ψέμματα μὲ τὸν παππᾶ πῶς πῆγε;»
 — «Ψέμματα ἦταν, ψέμματα, ψέμματα καπετάνιο.»
 Ἔτσι ὁ Τζοβάννης τρεῖς φορὰς τὸ λόγο τοῦτο λέει,
 γιὰτ' εἶχε βάρος 'ς τὴν ψυχὴ, πληγὴ μεσ' 'ς τὴν καρδιά του.
 Καὶ τῶρα περὶ δὲν τοῦ μιλεῖ ὁ καπετάνιος λόγος,
 μόν στέκει καὶ κατὰμματα ὦρα πολλὴ τὸν βλέπει,
 καὶ θάρρευε πῶς πάγωσε ἀπ' τὸν πολὺ τὸν πόνο.
 σὰν ἄξαφνα μουγκρίστηκε, τὰ μάτια του ἀστράψαν
 καὶ τ' ἀψηλό του τὸ κορμὶ ἐσειώταν τοῦ κουρσάρου
 κ' ἐζάρωσε σὰν εἶδ' αὐτὰ ὁ δύστυχος Μάλτζος,
 γιὰτ' ἔλεγε πῶς ἔφτασε ἡ ὕστερὴ του ὦρα
 καὶ δὲν τὸ μάντεψε κακὰ, γιὰτ' ἔξαφνα τὸν πιάνει
 ἀπὸ τὸ πόδι κ' ἀρχισε νὰ τὸν στρυφογυρίζῃ
 Καὶ τόσο τὸν ἐγύρισε, μὲ τόση γληγοράδα
 καὶ δύναμι, π' ἀπόμεινε 'ς τὸ χέρι του τὸ πόδι
 καὶ τᾶλλο τ' ὄλο τὸ κορμὶ στοὺς βράχους κομματιάστη.
 Σὲ τέτοιο θάνατο κακὸ ἔφερε τὸ Μάλτζο
 ἡ ἀπιστιὰ ποῦ ἔκαμε εἰς τὸν καλὸν τ' ἀφέντη.
 ὕστερα τὸ κεφάλι του, ποῦ καιγε ὁ καπετάνιος,
 βαστάει μὲ τὸ χέρι του τᾶριστερὸ κ' ἀρχίζου
 τὰ μάτια του νὰ τρέχουνε, τὰ δάκρυα νὰ τὸν πνίγουν.
 Ἔτσι ἀπόμεινε ἐκεῖ σὰ μιὰ δύο ὥραις,
 σὰν ἐσηκώθηκε ἄξαφνα κ' οἱ φίλοι τὸν θαμμαζοῦν
 ποῦ φαίνονταν παρηγοριὰ πολλὴ βρεμένη νάχε
 τὰ μάτια μόν ἦτανε πρισμέν' ἀπὸ τὸ κλάμμα,
 «Ἀπόφασι τὸ ἔκαμα, σύντροφοί μου,» τοὺς λέει,
 «θὰ κάμω πέτρα τὴν καρδιά, τὴ λύπη θὰ κρατήσω
 νὰ θάψωμὲ τὴν ἄμοιρη γυναῖκά μου σὰν πρέπει.
 Σῦρτε καὶ φέρτε τὸν παππᾶ ποῦ εἶχε δικί' ὁ μαῦρος
 νὰ τρέμη, νάρθη ἀπὸ δῶ θενάμαθε τῆς τρέλλαις
 ποῦ ἔκαμα, κ' ἐσχιάχτηκε τὸ ῥέμμα μὴν τὸν πάρῃ.

Μυρολογίστριες! πάψετε λυπητερό τραγούδι
 κι' αρχίσετε τὸ γάμο μου νὰ τραγουδήτε· θέλω
 ἔτσι τῆς Βιτωρίτσας μου τὸ λείψανο νὰ πάη,
 ὄχι μὲ κλάψαις, δάκρυα, μόν' μὲ χαραῖς καὶ καὶ γέλοια,
 Ἔτσι εἶπε, γιατί τῶβαλες ἔς τὸ νοῦ του μετὰ 'κείνη
 γαμπρός νὰ πάη τὸν θωροῦν ἔς τὰ μάτια ἢ γυναῖκες
 ὁποῦ τοὺς εἶπε τῆς χαρᾶς νὰ λένε τὸ τραγούδι·
 τότε ἄγρια μπήγει φωνὴ καὶ λέγει ὁ καπετάνιος
 «τοῦ γάμου τραγουδήσετε, τοῦ γάμου τὸ τραγούδι,
 γιατί θὰ γείνω σήμερο γαμπρός μὲ τὴν καλή μου.
 Ναυτόπουλο! τὴ λύρα σου βάρει καὶ σὺ μὲ τέχνη
 καὶ παίξε τὸν καλὸ σκοπὸ ποῦ παίζουνε ἔς τοὺς γάμους.»
 Ἔτσι εἶπε κ' ἐφοβήθηκαν οἱ ναῦταις κ' ἡ γυναῖκες
 κι' ἀρχίζουνε χαρᾶς σκοπὸ γλυκὰ νὰ τραγουδᾶνε
 σὰ νάντυνότανε αὐτὴ νὰ παντρεφτῆ τὴν ὥρα.
 Καὶ τῶντι σὰ νὰ ἤθελε νὰ κάμη τὴ χαρὰ του,
 τὸ ἴδιο στολιζότανε ὁ καπετάνιος τώρα.
 Βάζει ψιλὸ μεταξωτὸ ποκάμισο, κ' ἀφίνει
 νὰ φαίνωνται τὰ δυνατὰ μπράτσα πό τῆς μανίκαις.
 Πιάνει χτενίζει τὰ μαλλιά σὰν ὠμορφὴ κοπέλλα,
 καὶ βάνει καὶ ἔς τὴ μέση του τὰ δύο του μπιστόλια
 τάλόχρυσα, ποῦ θάρρενες κερνάδαις ἦταν βιόλαις.
 Σὰν ἐστολίσθη κὶ ἀλλάξε παίρνει τὸ γιγατάγανι
 καὶ τὸ φιλεῖ, ἔς τὴ μέση του τὸ βάνει καὶ πηγαίνει
 ἔς τὸ λείψανο, τὰ γόρι του σηκώνει, τὰ γκαλιάζει,
 καὶ πάλι ἔς τῆς μαννούλας του τὸ θέτει τὴν ἀγκάλη·
 κ' ὕστερ' ἀρχίζει μοναχὸς μὲ στεναγμὸ νὰ λήη·
 «Γιὰ ἔδες ἐκεῖνον ποῦ παίζε μὲ τῆς βαρειᾶς φουρτούναις,
 τὰστροπελέκι ἔβλεπε μπροστά του νὰ βροντᾶη!
 Ποτέ μου δὲν ἐδείλῃσα τὸ Χάρο νάντικεῦσω,
 σὰν σήκωνε τὴ τράττα μου ἔς τὸν οὐρανὸ τὸ κῆμα,
 οἱ καταρράχταις τούρανοῦ σὰν ἀνοιγαν καὶ μέσα
 ἔς τὸ παγωμένο τὸ νερὸ μούσκευε τὸ κόρμι μου.
 Δὲν τρόμαξα σὰν ἔσπασε σὲ δύο τὸ κιτάρτι
 κι' ἀκούγονταν ἔς τὰ νέφελα ὁ κόσμος θὰ χαλάση.
 Κανένα δὲ φοβήθηκα σὲ δύναμι ἔς ἀντρεία.
 Καὶ τώρα... ἕνας μ' ἔρριξε Μιλτέζος σιχνημένος....
 μηδὲ τρομπῶνια φοβερά, μηδὲ κανόνια εἶχε
 μόνο λιγάκι μαύρισε χαρτί μὲ τὸ μελάνι.
 Μὰ τώρα θαῦρω καὶ ἐγὼ μί' α σπηλιὰ νὰ μείνω,
 σπηλιὰ παῦ δὲν μπορεῖ κανεὶς κακὸς νὰ ἔμπη μέσα
 νὰ κάψῃ τὴν καρδοῦλά μου κομμάτια νὰ τὴν κάμη,
 Γιὰ ἔδες τον! δὲν μοῦ φαίνεται ὁ χάρος τώρα μαῦρος,
 σὰ μὴ φορὰ ποῦ ἔσφιγγα τὸ χέρι τῆς καλῆς μου!
 γιὰ ἔδες τον! εἶνε ὠμορφος καὶ μοῦ χαμογελαῖ
 μοῦ λείπει ἔλα μετὰ μέ! θα πάμε σὲ περβόλια
 νὰ εὔρης τὴν ἀγάπη σου μαζί μὲ τὸ παιδί σου,
 τὸν ἄγγελο, ποῦ μὴ φορὰ ἦτανε ἡ χαρὰ σου,
 παντοτεινὰ νὰ τὸ θωρῆς νὰ παίξῃ μετὰ κείνο...
 Ἐς τὸν κόσμ' αὐτὸ τὸν ψευτικὸ τί θέλω νὰ ποιμένω;
 τί ἔχω περὶ ἐδῶ νὰ δῶ καὶ τί μπορῶ νὰ χόσω;
 Σὰν ἐρχωμ' ἀπ' τὸν πόλεμο ἔς αἵματα βουτηγμένος,